

NAQQIUT

Siunnersuut 14.03.2017-meersoq taarserpaa.

(Inatsisartut Allattoqarfiannit inatsisiliornermut tunngatillugu oqaaseqaat 24. marts 2017-meersoq kiisalu naqqiutigineqartut ilanngullugit § 10. imm.2 aaqqiissutigineqarput)

Siunnersuummut oqaaseqaatit

Inatsisissatut siunnersuummut oqaaseqaatit nalinginnaasut

1. Aallaqqaasiut

1.1. Siunnersuummut tunngaviusut

UPA 2016-imi aalajangiiffigisassatut siunnersuut nr. 37-p suliarineqarnerani, inunnut innarluutilinnut oqaaseqartartumik inuit innarluutillit pisinnaatitaaffiisa patajaallisarneqarnissaanik siunertaqartumik, FN-illu inunnut innarluutilinnut pisinnaatitaaffiinik atortuulersitsilluni, innarluutillit illersuisoqarfiannik pilersitsisoqarnissaa Inatsisartunit akuersissutigineqarpoq (FN-ip Inuit Innarluutillit pillugit Isumaqatigiissutaa).

Innarluutillit pillugit isumaqatigiissutip innuttaasunut qanilaartumik atuutilersinneqarnissaanik Naalakkersuisut pingaartitsinerat, innarluutillit illersuisoqarfiannik pilersitsineq takussutissaavoq, tassami isumaqatigiissutip malitsinneqarnissaa, siuarsarneqarnissaa inuillu innarluutillit pisinnaatitaaffiisa illersorneqarnissaat siunertarineqarmat.

FN-ip Inuit Innarluutillit pillugit Isumaqatigiissutaa inuit innarluutillit illersuisuat pillugu inatsisissatut siunnersuummi uani qitiutinneqarnissaa Naalakkersuisut pingaartippaat.

FN-ip inuit innarluutillit pillugit isumaqatigiissutaata, inuit innarluutillit illersorneqarnerat annertusassavaa, taakkulu allatullu inuttut pisinnaatitaaffinnik illersorneqarnissaat tunngaviusumillu kiffaangisuseqarnermik pisinnaatitaaffeqarnissaat kiisalu taakku inuttut ataqqineqarnerisa siuarsarnissaat nukittorsassavaa.

Isumaqatigiissutip Kalaallit Nunaata inuit innarluutillit, inuit pisinnaatitaaffiinik aalajangersarneqartuni assigiimmik periarfissaqarnissaasa siuarsarnissaannik pisussaaffilerpaa. Tassani ilinniartitaanermut, peqqissutsimut, suliffeqarnermut politikkikkullu aalajangeeqataanissamut naligiimmik periarfissaqarnissaaq pineqarpoq. Isumaqatigiissut siunnerfinnik oqariartortuuvoq, tassanilu inuiaqatigiinni inunnut innarluutilinnut pisinnaatitaaffiit qanoq atortinneqarnissaat, nukittorsarneqarnissaat annertusarneqarnissaallu sinaakkuserneqarput.

Isumaqatigiissut taanna aqqutigalugu nunarsuaq tamakkerlugu innarluutilinnut tunngasuni periutsit nutaat atulersinneqarput. Inuit innarluutillit innarluutertik aallaavigalugu isigineqarunnaarlutik,

akerlianik inuit ataasiakkaat innarluutillit innarluutaat inuiaqatigiillu naapinneranni aporfiusut isigineqassapput.

FN-ip inuit innarluutillit pisinnaatitaaffii pillugit isumaqatigiissutaani periutsit pingaarnertit tassaapput:

1. Inuup pinngortitaassusianik, timaanik ataqqinninneq, tassunga ilanngullugit nammineerluni toqqaasinnaanera inunnillu allanit kiffaanngissuseqarnera
2. Immikkoortitsinnginnissaq
3. Inuiaqatigiinni inuunermi tamakkiisumik akuuneq
4. Assigiinngissutsinut ataqqinninneq, inuillu innarluutillit inuttut assigiinngiaarnermut inuttullu ilaanerannik akuersaarneq
5. Naligiimmik periarfissaqarneq
6. Tikikkuminassuseq
7. Angutit arnullu naligiissinneqarnerat
8. Inuit innarluutillit ineriartornissamut periarfissaannik ataqqinninneq kiisalu taakku kinaassutsiminnik piginniinnarnissaanik ataqqinninneq.

Isumaqatigiissummi periutsit pingaarutillit ilaat tassaavoq tikikkuminassuseq, artikel 9-mi nassuiarneqarpoq. Taassuma nassatarisaanik inuit innarluutillit inuiaqatigiinni tikissinnaasaminni inooqataanissaannut naalagaaffik qulakkeerinninnissamut pisussaaffeqarpoq. Tikikkuminassuseq siammasissumik paasineqassaaq, tassani timikkut, qarasaasiatigut, attaveqarnikkut oqartussaaqataanikkullu tikikkuminassuseq pineqarpoq. Taamattaarlu tikikkuminassutsimut tunngasuni inuit innarluutillit inuiaqatigiinni peqataanissamut periarfissaat ilaatinneqarpoq. Inuit innarluutillit allat assigalugit avatangiiserisaminnut, angallanneqarnissamut periarfissanut, paasissutissiinermut attaveqarnermillu atuisinnaanissaat naalagaaffiup qulakkiissavaa, tassunga ilanngullugit paasissutissiinermut teknologi atortorissaarutillu kiisalu atortut neqeroorutillu allat tamanut illoqarfinni nunaannarnilu atugassanngortinneqartut.

2009-mi Qallunaat Nunaata FN-ip inunnut innarluutilinnut isumaqatigiissutaa Kalaallit Nunaat sillimmartaaruteqartinnagu akuersissutigaa. 2012-imi isumaqatigiissummut ilanngunnissaq Inatsisartut akuersissutigaa.

Septembarimi 2014-imi Qallunaat Nunaat FN-ip innarluutilinnut komité-anit siullermeertumik misilitsippoq. Kalaallit Nunaat Savalimmiullu qallunaat nalunaarusiornerannut ilapittuuteqarput, taakkulu aamma qallunaat misilitsinnermi aallartitaannut ilaapput.

Misilitsinnermi Kalaallit Nunaat innarluutilinnut tunngasuni iliuusissatut pilersaarummik suliaqarnissamut pisussaaffilerneqarpoq, tassani innarluutilinnut isumaqatigiissut naapertorlugu innarluutilinnut tunngasuni inatsisit naligiissarnissaat qissimigaarneqartussanngorpoq.

Taamattaq Kalaallit Nunaata FN-ip innarluutilinnut komité-anut Kalaallit Nunaata ilassutitut isumaqatigiissummut ilaanissaq kissaatiginerlugu utimut nalunaarutigisussaavaa. Folketingip nammineq piunassuseq naapertorlugu inunnut innarluutilinnut pisinnaatitaaffinnut isumaqatigiissummut tapiliussa 2014-imi Qallunaat Nunaannut atortussanngortikkamiuk, Kalaallit Nunaat akuerseqataatinngilaa. Ilassutitut isumaqatigiissummi inunnut ataasiakkaanut inunnulluunniit eqimattakkaanut FN-ip innarluutilinnut komité-anut inuit innarluutillit pisinnaatitaaffiinik unioqqutinnerakkat pillugit maalaaruteqarsinnaaneq atulersinneqarpoq.

FN-ip Innarluutillit pillugit Isumaqatigiisutaani artikel 33-imi ima allassimasoqarpoq:

Artikel 33, imm. 1

” Naalagaaffiit peqataasut aaqqissuussaanertik malillugu ataatsimik imaluunniit arlalinnik isumaqatigiisutip matuma naammassineqarnissaanut qitiusumik allaffimminni attaveqarfiusussanik pilersitsissapput imaluunniit toqqaassapput, aammalu immikkoortortaqarfiit assigiinngitsut akornanni akimortumik aamma qaffasissutsimikkut assigiinngitsunik sulianik sulianillu oqinnerusumik ingerlatsisinnaanissat siunnerfigineqarnissaani ataqatigiissaarisussanik pilersitsisoqassanersoq isumaliutigeqqissaassavaat. ”

Isumaginninnermut, Ilaqutariinnut Inatsiseqarnermullu Naalakkersuisoqarfiup suliassa 2 taanna isumagissavaa, tamannami naalakkersuisoqarfiup isumaginninnermut tunngasuni innarluutillit pillugit inatsisinik sulineranut naapertuuppoq.

Artikel 33, imm. 2

” Naalagaaffiit peqataasut naalagaaffinni ataasiakkaani inatsisitigut allaffissornikkullu aaqqissuussinertik malillugu kiffaanngissusilimmik suliassaqarfitsik ataaseq imaluunniit arlallit attatiinnassavaat, toqqaassavaat imaluunniit sinaakkusissavaat, isumaqatigiisutip matuma naammassineqarnissaata siuarsarneqarnissaata illersorneqarnissaa nakkutigineqarnissaalu siunertaralugit. Suliassaqarfimmik taamaattumik toqqaanermi imaluunniit pilersitsinermi naalagaaffiit peqataasut nunarsuarmioqatigiit inuit pisinnaatitaaffii pillugit suliffeqarfuisa killiffianni periutsit atorpeqartut isiginiassavaat. ”

Dansk Institut for Menneskerettigheder (IMR) inatsit nr. 553, 18. Juni 2012-imeersoq, 2014-imilu Kalaallit Nunaannut atortuulersinneqartoq naapertorlugu Kalaallit Nunaanni inuit pisinnaatitaaffii pillugit illersuinaqatigiiffiuvoq. Tamatuma nassatarisaanik IMR-ip Kalaallit Nunaanni inuit pisinnaatitaaffii nalilersortussaavai, siuarsartussaallugit nakkutigisussaallugillu. Tamanna Inuit

Pisinnaatitaaffiit Kalaallit Nunaata Siunnersuisoqatigiivi (Grønlands Råd for Menneskerettigheder), peqatigalugit ingerlanneqarpoq.

Tamatuma nassatarisaanik Innarluutilinnut illersuisoqarfiup FN-ip inunnut innarluutilinnut isumaqatigiissutaa naapertorlugu Kalaallit Nunaata pisussaaffini inatsisitigut ulluinnarnilu naammassinerai alaatsinaattussaanngilaa.

Artikel 33, imm. 3

”Inuinnartut inuiaqatigiit, pingaartumik inuit innarluutillit aamma kattuffissuit taakkununga sinniisuusut, nakkutilliinerup ingerlanneqarnerani tamakkiisumik ilaatinneqarlutillu peqataatinneqassapput.”

Massakut Kalaallit Nunaanni innarluutillit kattuffii naammattumik ataatsimut sinniisuutitaqanngillat. Taamaammat imm. 3-p naammassineqarluni eqquatsinniarnani Inuit Pisinnaatitaaffiit Kalaallit Nunaata Siunnersuisoqatigiivi (Grønlands Råd for Menneskerettigheder), Inuit Pisinnaatitaaffii pillugit Institutti (Institut for Menneskerettigheder) kiisalu Isumaginninnermut, Ilaqutariinnermut, Naligiissitaanermut Inatsisinillu Atuutsitsinnermut Naalakkersuisoqarfik suleqatigiinniarpot. Taamattaarlu inuit innarluutillit kiisalu innarluutillit kattuffii aammalu peqatigiiffii pioreersut akuliutsinneqassapput, isumaqatigiissutillu atortuulersinneqarneranik nakkutilleeqataallutik.

FN-ip 1993-imi naalagaaffiit oqartussaqaarfianni nuna tamakkerlugu ingerlatsivinnik suliniaqatigiiffiusunut periutsinik arlariinnik tamatumani inuit pisinnaatitaaffii siuarsarniarlugit illersorniarlugillu sulinerni atugassanik periutsinik arlalinnik suliaqarput (Paris-imi periutsit). Naalagaaffiit oqartussaqaarfii inuit pisinnaatitaaffiisa aaqqissuussaasumik siuarsarnissaannut illersorneqarnissaannullu kiisalu taakku ilinniarnannut, ilisimasaqalernissaanut paasitsitsiniaassutigineqarneranilu periutsit taaneqartut toqqammavigineqarneri pingaaruteqartutut isigineqarput.

Naalagaaffinni oqartussaqaarfiit periutsit taakku aallaavigalugit suliassap sapinngisamik eqaannerpaamik aaqqissuussaanerpaamillu isumagineqarnissaanik FN-i kaammattuivoq. Periutsit ilaatigut piginnaasat, akisussaaffeqarfiit, katitigaanerit, attaveqanngissuseq aaqqissuussaanerlu nassuiarpaat. Tunngaviummik naalagaaffimmi inuit pisinnaatitaaffiinnik illersuisoqarfiit annertoqatigiimmik piginnaatissummi, ilisimasaqassusermik kiffaannngissuseqarnermillu sanarfineqassapput. Tamatumalu saniatigut illersuisoqarfiit namminerisaminik suussuseqarnissaa kiisalu aningaasatigut aaqqissuussanikkullu isumannaatsuunissaa pingaaruteqarput.

Naalagaaffiup illersuisoqarfia nunamut namminerimut nunanullu allanut tunngatillugu eqqarsartaatsikkut piviusumilu immikkut ilisimasanik peqarnissaa pingaaruteqarpoq.

Illersuisoqarfik naalagaaffimmut inuiaqatigiinnullu tunngatillugu inuit pisinnaatitaaffiik qulakkeeriniarnermi suleqatitut atuutissaaq.

Kalaallit Nunaanni innarluutilinnut illersuisoqarfiup ilusilerneqarnera Paris-imi periutsinik isumassarsiffiuvoq. Innarluutilinnut illersuisoqarfimmik pitsaanerpaamik pilersitsinissamik siunertap piviusunngortinnissaani, periutsit taakku pingaarutillit eqqummaariffigineqarnerat tamatuma nassataraa. Illersuisoqarfik periutsinik tamakkiisumik toqqammaveqannginnera erseqqissassallugu pingaaruteqarpoq, illersuisoqarfimmi taamaallaat innarluutilinnut tunngasuni inuit pisinnaatitaaffiitut tunngasunut attuumassuteqassamat. Inuit Pisinnaatitaaffii pillugit Institutti (Institut for Menneskerettigheder) inuit pisinnaatitaaffiitut tunngasuni annertuumik pisinnaatinneqarpoq, institutit-illu periutsit tamakkiisumik toqqammavigai.

2. Siunnersuutip pingaarnertut toqqammavii

Inatsisissatut siunnersuutip siunertaraa Inuit innarluutillit illersuisuata suliasaqarfiisa sinaakkuteqartinneqarnissaat, inuit innarluutillit pisinnaatitaaffiisa soqutigisaasalu inuiaqatigiinni pitsanngorsarnissaat, aammattaarlu inuit innarluutillit inuiaqatigiinni ukkanneqarlutillu paasisitsiniutigineqarnissaasa sulissutiginnissaannut. Inuit innarluutillit illersuisuata taamatut suliaqarnermini inunnut innarluutilinnut inuiaqatigiinni pisinnaatitaaffii qanorlu atugassaqartitaaneri politiikerinit, oqartussaqarfinit, suliniaqatigiiffinit innuttaasunillu ilisimasaqarfigineqarnerulernissaat suliarissavaa.

Innarluutillit illersuisoqarnerup siunertaraa politikikkut attuumassuteqanngitsumik patajaatsumik piginnaatinneqartumik, siammasissumillu ilisimasaqarfiusumik, inuit innarluutillit atugaasa patajaallisarnissaanut suleqataalluarsinnaasup pilersinnissaa.

Inuit Innarluutillit illersuisuat

FN-ip Inuit innarluutillit pillugit isumaqatigiissutaa aallaavigalugu, inuit Innarluutillit illersuisuat qitiusumik inissisimassaaq, inunnullu innarluutilinnut tamanut oqaaseqartartuussalluni. Inuit innarluutillit annertunerpaamik Innarluutillit illersuisuata sulinerani sapinngisamik annertunerpaamik akuutinneqassapput.

Inuit Innarluutillit illersuisuat inunnut innarluutilinnut soqutiginnittunullu allanut, inuillu innarluutillit maalaarsinnaanerannik siunnersuillunilu ilitersuissaaq. Inuit Innarluutillit illersuisuata inuit innarluutillit maalaaruteqarsinnaanermut tusarneqarnissamullu pisinnaatitaaffiik qulakkeerisuussaaq. Inuit Innarluutillit illersuisuata aalajangersakkat suliniutillu nutaat, inuit innarluutillit inatsisitigut illersugaanerannik atugaannillu patajaallisaasinnaasut inuilluunniit innarluutillit inuiaqatigiillu saqitsaassinnaanerannik pinaveersaartitsisuusut siunnersuusiorfigisinnaavai. Inuit Innarluutillit illersuisuata aalajangersimasutut tusarniaavittut namminerlu suliniuteqarnermigut inatsisitigut suliniutit, misissuinerit pilersaarutillu inunnut innarluutilinnut malitsigisai nalilersorlugillu oqaaseqarfigisinnaavai. Inuit Innarluutillit illersuisuat

inuit innarluutillit sanngiinnerusumik inissisimasut inuillu innarluutillit immikkut pisariaqartitsisut atugaat immikkut alaatsinaassavai.

Inuit innarluutillit pisinnaatitaaffitik iluaqutigilissagunikkik siunnersorneqarnissamik ilitsersorneqarnissamillu pisariaqartitsipput. Akuutitsilluni peqataatitsinermut oqartussaaqataaermullu periutsit atorneqartut piffiit ilaanni amigaateqartupilussuupput. Tamakku malitsigisaannik Innarluutillit illersuisuata immikkoortut inuit innarluutillit sanngiiffigisai suussusersissavai, taakkulu politikerinut, oqartussaasunut innuttaasunullu ingerlateqqillugit.

Inuit Innarluutillit illersuisuata ingerlatsiviup inuit innarluutillit pisinnaatitaaffinik soqutigisaanillu akisussaaffia ingerlatsivimmit tigussanngilaa. Innarluutillilli illersuisuata akisussaaffiup pitsaanagerusumik isumagineqarnissaa siunertaralugu sunniuteqarsinnaanini atorsinnaavaa. Inuit Innarluutillit illersuisuat atuuffimmik inuit innarluutillit saqquminerusumik pisinnaatitaaffinnut sugaluarnersunut tunngatillugu pisariinnerusumik pitsaasumillu siunnersorneqarlutillu ilitsersorneqarnissaannik qulakkeerissaaq.

Inuit Innarluutillit illersuisuat nammineerluni saaffiginnittoqarnerataluunniit kinguneranik iliuseqarsinnaavoq. Kikkut tamarmik Inuit Innarluutillit illersuisuannut saaffiginnissinnaatitaapput. Inuit innarluutillit salliutinneqartussaataapput.

Taamattaq Inuit Innarluutillit illersuisuata inuit innarluutillit atugaannut tunngasunik paasissutissanik katersissaaq, ineriartortitsilluni ilisimasanillu siaruarterilluni, assersuutigalugu ilaqutariissutsimut, inoqutiginnermut, peqqissutsimut, atuarfeqarfimmut ineqarnermullu tunngasunik.

Inuit Innarluutillit illersuisuat inuit innarluutillit atugaannik katersillunilu, taakku pillugit ilisimasanik siaruarterisuussaaq. Tamatuma saniatigut Inuit Innarluutillit illersuisuata suliassaanut aamma inuit innarluutillit pillugit ilisimasanik nutaanik ineriartortitsineq aamma ilaavoq. Tamatuma pisortat atukkanik inuillu innarluutillit pisinnaatitaaffinik ilisimasaat annertusassavaa, Inuit Innarluutillillu illersuisuata innarluutilinnut tunngasuni sulineranut toqqammavissiissalluni.

Inuit Innarluutillit illersuisuat inuit innarluutillit pisinnaatitaaffinik soqutigisaanillu illersuissaaq. Inuit Innarluutillit illersuisuat inunnut innarluutilinnut oqaaseqartartuussaaq, inunnillu innarluutilinnut attaveqartitsisassalluni, taamaalilluni taakku Inuit Innarluutillit illersuisuata sulineranut akuliunneqarsinnaaqqullugit. Inuit Innarluutillit illersuisuata akuunera suliffeqarfimmillu saqqumilaartitsinera taassuma innutaasuni kiisalu kattuffinnut oqartussanullu tunngatillugu sunniuteqarsinnaanera ataqpineqarneralu pingaaruteqassapput.

Allattoqarfik

Allattoqarfiup inuit innarluutillit illersuisuata allaffissornikkut suliasai isumagissavai, kiisalu nalunaarusiortarnermut, ukiumoortumik nalunaarusiortarnermut, tusarniaassutinik akissuteqartarnermut il.il. inuit innarluutillit illersuisusata suliarisartagai suleqataaffigissallugit. Aammattaaq innarluutillit atugarisaat, soorlu ilaqtarinnermi, inuttut, atuarnermi ineqarnikkullu pissutsit pillugit ilisimasat allattoqarfiup katersussallugit, ineriartortissallugit ingerlateqqittassallugillu suliasarivaa.

Inuit Innarluutillit illersuisuat allattoqarfiup sulisuinut allattoqarfiullu ingerlanneqarneranut qullersaavoq.

Allattoqarfiup suliasai piginnaatitaaffiilu ersarinnerusut takorusukkaanni oqaaseqaatit § 12-imiittut innersuussutigineqarput.

2.1. Inuit Innarluutillit illersuisuata aamma Innarluutillit ombudsmandiata immikkoorutaat

Innarluutillit pisinnaatitaaffianni sullissivimmi politikikkut ombudsmandimullu tunngasut immikkoortinneqarnissaat Naalakkersuisut pingaartippaat. Kalaallit Nunaanni Ombudsmandeqarnermut tunngasut Danmarkip naalagaaffiata inatsisaat tunngaviusut § 55-iata oqaasertai assigivai, tassani Inatsisartut sinnerlugit pisortani oqartussatut akisussaaffiit pillugit suliasanik inuttut, nalinginnaasumik inatsisitigut kiffaangissuseqartumillu nakkutiginninnissaq tunngaviuvoq. Tamassuma nassataanik, innarluutillit pisinnaatitaaffii pillugit sullissivimmik suliaqartut, pisortani oqartussat ingerlatsinerannik inatsisitigut nakkutiginninnermik suliaqartunik suleqateqarniarnissaat ajornakusuussaaq.

Aammattaaq ombudsmandeqarfik naalakkersuinnermi apeqqutinik isummerfigisassanik suliakkerneqartillugu, illersuisoqarfiup naalakkersuinnermut attuumassuteqannginnera pillugu taamatut aaqqissuussinerup qularnartoqartilersinnaavaa. Taamaattumik killilersuinerit isummanillu paatsuuisinnaanerit pinngitsoortinniarlugit siunnersuisarnerup innuttaasutullu suliasaqartitaanerit immikkoortinneqarnissaat siunertamut naleqquttuuvoq.

Inuit Innarluutillit pillugit ombudsmandimut sanilliullugu Inuit Innarluutillit illersuisuata innarluutillit pisinnaatitaaffii naammagittaalliorsinnaanerilu pillugit ersarissumik ajornaatsumillu pitsaasumik siunnersorneqarsinnaanerit ilitersorneqarsinnaanerallu qulakkiissavaa. Ombudsmandimut sanilliullugu Inuit Innarluutillit illersuisuat naammagittaalliortarfiunngilaq. Akerlianik inuit innarluutillit inuiaqatigiillu akornanni naammagittaalliortarfioreersut akornanni, tassunga ilanngullugu Inatsisartut Ombudsmandiannut Inatsisartunullu Inuit Innarluutillit illersuisuat perorsaanikkut ingerlatitseqqittartuuvoq.

Taamaalilluni naammagittaalliortarfiit atuutereersut paasisimasaqarnerat aamma suliaqarfimmi naammagittaalliuutinik pingaarnersiuisinnaanerit Inuit Innarluutillit illersuisuata pinngitsoorsinnaassanngilai. Akerlianik tamanut ammasumik oqallinnermi Inuit Innarluutillit

illersuisuat peqataalluarsinnaavoq kiisalu inuit innarluutillit pisinnaatitaaffii soqutigisaallu tamanut ammasumik oqallinnermut ilanngussinnaallugit.

Taamaalilluni Inuit Innarluutillit illersuisuat inunnut innarluutilinnut tamanut ersarissumik ajornaatsumillu ikiuunnissaminut piareersimassaaq, taamaalilluni inuit innarluutillit ajornartorsiumminnik qaangiiniarlutik ingerlaqqinnissaannut pisariaqartitsineq naapertorlugu ikiorneqarsinnaangorlugit.

2.2. Inuit Innarluutillit illersuisuata Inatsisartut Ombudsmandiannut attuumassuteqarnera

Inuit Innarluutillit illersuisuat aamma Inatsisartut Ombudsmandiat imminnut attuumassuteqanngitsumik nakkutilliisartuupput. Ombudsmandi aaqqissuussaannermigut Inatsisartut ataanni inissisimavoq, tassa inatsisiliortut ataanni, akerlianik Inuit Innarluutillit illersuisuat aaqqissuussaannermigut Naalackersuisut ataanni inissisimavoq, tassa ulluinnarni aqutsinerup ingerlatsinerullu ataanni, tak. namminersorneq pillugu inatsisip § 1-ani pissaanerup agguarneqartarnerani tunngavik, tunngavigalugu Danmarkip naalagaaffiata tunngaviusumik inatsisaani § 3.

Suliani innarluutillit soqutigisaat eqqarsaatigalugit inatsisini amigaateqartoqarnera ilisimatitsissutigineqartariaqaraangat Inuit Innarluutillit illersuisuat aamma Inatsisartut Ombudsmandiat oqaaseqarsinnaatitaapput.

Suliffeqarfiit taakku suliassaqarfimminnik qalleraatilersinnaanerata ilimagineqanngilaq, tassa Inatsisartut Ombudsmandiata iluarsaasseqqinnerit annikinnerusut sularisarmagit, kiisalu Inuit Innarluutillit illersuisuata inuit innarluutillit soqutigisaat inatsisitigut inuiaqatigiillu tamarmiusut eqqarsaatigalugit siuarsaannermik suliaqarnerusarnera pissutigalugit.

Aammattaaq sullissiviit tunuliaqutaat qitiutillugillu suliaat assigiinngitsuummata, ajornartorsiut aalajangersimasooq pillugu assigiinngitsunik sullissiviit oqaaseqarsinnaanerata ajornartorsiutitaqassanngitsoq naatsorsuutigineqarpoq. Tassa pisuni pisortani oqartussat aalajangiiffigisaanni Ombudsmandi isornartorsiuisalluni tunngavissaqanngikkaangat, Inuit Innarluutillit illersuisuat isornartorsiuisinnaavoq.

Kiisalu Inuit Innarluutillit illersuisuata pisortani oqartussani aaqqissuussaanerata nassataanik, Inuit Innarluutillit illersuisuata sulianik ingerlatsinera ombudsmandip piginnaatitaaffianut ilaavoq, tak. Inatsisartut Ombudsmandiat pillugu Inatsisartut inatsisaat nr. 8, 3. december 2009-meersumi § 7.

2.3. Inuit Innarluutillit illersuisuata eqqartuussivinnut aamma allaffissornikkut oqartussanut attuumassuteqarnera

Inatsisissatut siunnersuuteqarnermi siunnersuutigineqarpoq, eqqartuussiviit, Inatsisartut taakkulu sulliviisa pisortani oqartussat, tassunga ilanngullugit naalackersuisooqarfiit, Naalackersuisut aamma kommunit aalajangiiffigisaat pillugit oqaaseqarsinnaannermut Inuit Innarluutillit illersuisuat piginnaatinneqassasoq.

Pisortat allaffissornikkut aalajangiiffigisaat pillugit oqaaseqarsinnaaneq Inuit Innarluutillit illersuisuata sulinermini piginnaatitaaffiit ilaavoq. Innarluutillit inuiaqatigiinni inissisimanerat Inuit Innarluutillit illersuisuata nukittorsassavaa. Inuit Innarluutillit inissisimanerannut tunngatillugu atugassarititigut piumasaqaatit amerlanerpaartaat, amerlasuutigullu piumasaqaatit aalajangersimasut pisortani oqartussat aalajangiinerisigut aalajangersarneqartarput. Inuit Innarluutillit illersuisuata piginnaatitaaffia pisortani oqartussanut sanilliullugu killilersorneqarpat, taava Inuit Innarluutillit illersuisuata suliasaminik naammaginatsumik isumaginninniarnera ajornarsissaq.

Eqqartuussiviit aalajangiineranni pisut pitsaanngitsut qulaajarneqartillugit Inuit Innarluutillit illersuisuat aamma oqaaseqarsinnaatitaasariaqarpoq. Eqqartuussiviit aalajangiinerisa inatsisitigut atorneqarsinnaanerit pillugu Inuit Innarluutillit illersuisuat oqaaseqarsinnaatitaassanngilaq. Akerlianik eqqartuussiviit aalajangiinermikkut qulaajagaat pillugit pisut inatsisitigullu inissisimanerit pillugit Inuit Innarluutillit illersuisuat oqaaseqarsinnaassaaq. Eqqartuussiviit ingerlatsivinnik aalajangiineranni, ingerlatsiviup naliliinera Inuit Innarluutillit illersuisuata isornartorsiorsinnaavaa, tassa naliliineq ingerlatsiviup aalajangiineranik atorunnaarsitsisinnaannginneranik eqqartuussiviit isumaqaraluarpataluunniit. Aamma eqqartuussiviit naliliinerinnaq malillugu aalajangiussaqarfiini, eqqartuussiviit naliliinerat Inuit Innarluutillit illersuisuata nalinginnaasumik tunngaveqarluni isornartorsiorsinnaavai. Tamatuma aalajangiineq pineqartoq pinnagu inatsisit atuuttut isornartorsiorneqarnerat nassatarissavaa.

3. Pisortanut tunngatillugu aningaasaqarnikkut allaffissornikkullu kinguneqaatissat

Kommunit

Siunnersuut kommunit aningaasaqarnerannut kinguneqassanngilaq. Siunissaq isigalugu kommunit natsorsuutigissavaat Inuit Innarluutillit illersuisuata inunnut innarluutilinnut tunngassuteqartunik kommunit paasissutissaataannik nassuiaataannillu pissarsisinnaatitaanerata nassataannik allaffissornikkut suliaqarnerulaalernissaq.

Namminersorlutik Oqartussat

Inatsisartut 2017-imut Aningaasanut inatsit aqqutigalugu Inuit Innarluutillit illersuisuannut allattoqarfianullu 2,5 mio. kr-inik aningaasaliissuteqarput.

Aningaasanut inatsisissatut siunnersuummi nalinginnaasumik missingersuutitut tapiliussanik missingersuusiorfigineqartut ataasiakkaat nassuiaataannik imaqartunik kiisalu sulisussat amerlassusaannik, aningaasarsianut aningaasartuutunik, ukiumoortumi ataatsimiittarnernut aningaasartuutunik suliaqartoqartarpoq, takuuk § 7 aamma aningaasartuutit Innarluutillit illersuisoqarfianut attuumassuteqartut allat.

Inuit Innarluutillit illersuisuata namminersorlutik oqartussanit inunnut innarluutilinnut paasissutissanik nassuiaatinillu pisinnaatitaanerata nassatarisaanik, namminersorlutik oqartussat siunissami allaffissornikkut suliakkersorneqarumaassapput.

4. Inuussutissarsiortunut tunngatillugu aningaasaqarnikkut aqutsinikkullu kinguneqaatissat

Siunnersuut inuussutissarsiuteqartut aningaasaqarnerannut imaluunniit allaffissornerannut kinguneqanngilaq.

5. Avatangiisinut, pinngortitamut innuttaasullu peqqissusaanut kinguneqaatissat

Siunnersuut avatangiisinut pinngortitamullu kinguneqassanngilaq.

6. Innuttaasunut kinguneqaatissat

Inuit innarluutillit pisinnaatitaaffitik pillugit maalaaruteqarnissamullu periarfissatik pillugit siunnersorneqarlutillu ilitsersorneqarsinnaanissaat siunnersuut aqqutigalugu qulakkeerneqassaaq. Siunnersuutitaaq inunnut innarluutilinnut angajoqqaajusut imaluunniit inuit allat innarluutillit pillugit suliniuteqarusuttunut innarluutillit pisinnaatitaaffii pillugit siunnersorneqarnissaat ilitsersorneqarnissaallu ajornannginnerulersissavai.

7. Kinguneqaatissat pingaarutillit allat

Siunnersuut allanik kinguneqanngilaq.

8. Pisortani oqartussani kattuffinnilu assigisaanullu tusarniaanerit

Siunnersuut tusarniutigalugu nassiunneqarpoq ulloq 2. Januar 2017, tusarniaanermut killigitinneqarluni ulloq 7. Februar 2017. Taassuma saniatigut piffissami tassani inatsisissatut siunnersuut tusarniaanerit nittartagaanni saqqummersinneqarsimavoq.

Inatsisissatut siunnersuut ukununnga tusarniutigineqarpoq:

Naalakkersuisut Siulittaasuata Naalakkersuisoqarfia, Aningaasaqarnermut Naalakkersuisoqarfik, Aatsitassanut Ikummatissanullu Naalakkersuisoqarfik, Kommuninut, Nunaqarfinnut, Isorliunerusunut, Attaveqaatigiinnermut Ineqarnermullu Naalakkersuisoqarfik, Aalisarnermut Piniarnermullu Naalakkersuisoqarfik, Inuussutissarsiornermut, Suliffeqarnermut, Niuernermut Nukissiuteqarnermullu Naalakkersuisoqarfik, Peqqissutsimut Naalakkersuisoqarfik, Ilinniartitaanermut, Kultureqarnermut, Ilisimatusarnermut, Ilageeqarnermullu Naalakkersuisoqarfik, Namminiilivinnermut, Pinngortitamut, Avatangiisinut, Nunalerinnermullu Naalakkersuisoqarfik, KANUKOKA, Qaasuitsup Kommunian, Qeqqata Kommunian, Kommuneqarfik Sermersooq, Kommune Kujalleq, Isumaginninnermi Naammagittaalliteqartarfik, Inooqat, KNIPK, Sugisaq, KTK, Sukorseq, Autismertut Kattuffiat, Kalaallit Nunaanni Peqatigiit, Angajoqqaatigiit (Angajoqqaanut ADHD aamma/imaluunniit autismertunik meeralinnut peqatigiiffik), MIO, Kattuffiat Utoqqaat Nipaat, ISI, Neriuffiit Kattuffiat, Nuummi Gigttertut Peqatigiiffiat, NIISIP, AK,

SIK, NPK, IMAK, Danskit Inuit Pisinnaatitaaffiit Ingerlatsiviat, Inuit Pisinnaatitaaffiit Kalaallit Nunaata Siunnersuisoqatigiivi

Uku inatsisissatut siunnersuummut oqaaseqaateqarput:

Danskit Inuit Pisinnaatitaaffiit Ingerlatsiviat, Isumaginninnermi Naammagittaalliuteqartarfik, NIISIP, MIO, KANUKOKA, Kommuneqarfik Sermersooq, SIK, KNIPK aamma Inooqat.

Uku tusarniaanermut oqaaseqaatissaqanngillat:

Aningaasaqarnermut Naalakkersuisoqarfik

Tusarniaanermut akissutit suliarinninneq:

Tusarniaanermut akissutit tiguneqarsimasunik suliarinninneq takuuk ilanngussaq 1-imi.

Tusarniaanermut akissutit inatsisissatut siunnersuummut oqaasertallit tamakkerlugit ilanngunneqarsimapput aamma oqaaseqarfigineqarsimapput naapertuuttumik annertussusilimmik siunnersuummut ilanngusaq 1-imi. Tusarniaanermi akissutit oqaaseqaatit uingasumik allanneqarput.

Siunnersuummi aalajangersakkanut ataasiakkaanut oqaaseqaatit

§ 1-mut

Imm. 1-mut.

Inatsisip siunertaraa inuiaqatigiinni inuit innarluutillit pisinnaatitaaffiisa soqutigisaasalu siuarsarneqarnissaat.

Siunnertaq anguniarneqarpoq Innarluutillit illersuisoqarfianik sullissivimmik pilersitsinikkut, tassaniissallutillu Innarluutillit illersuisuat allattoqarfillu. Innarluutillit illersuisuat ingerlatsinermi qitiusumik pituttugaanngitsumillu inunnut innarluutilinnut tamanut inissisimassaaq.

Innarluutillit illersuisuata suliarissavai, Innarluutillit pisinnaatitaaffiisa soqutigisaasalu siuarsarneqarnissaat kiisalu inuiaqatigiinni Innarluutillit atugaat pillugit ilisimatitsisarnissaq, tak. § 4-mut tunngatillugu oqaaseqaatit.

Inatsit pisortaqarfinni atugassiaavoq. Tamanna pisariaqarpoq inatsisiliornermi anguniakkap, inuit innarluutillit atugaasa inuiaqatigiinni tamani pisinnaatitaaffiisa siuarsarneqarnissaat anguniarlugu.

Imm. 2-mut.

Inatsisip siunertaa Inuit Innarluutillit Pisinnaatitaaffi pillugit FN-ip isumaqatigiissutaanik, ulloq 13. december 2006-imi FN-imi akuerineqartumik Kalaallit Nunaata ilanngussimaneranut toqqammaveqarpoq. Inuit innarluutillit pisinnaatitaaffii isumaqatigiissummi allassimasut Kalaallit Nunaannit malinneqarnissaannut inatsisissatut siunnersuut qulakkeerinneqataassaaq.

Inuit innarluutillit tassaapput – FN-ip isumaqatigiissutaani immikkoortortaq 1 malillugu – inuit, sivisuumik timikkut, tarnikkut, silassorissutsikkut imaluunniit maluginiutitigut sulisinnaanerisa annikillinerinik sunnerneqarsimasut, akimmiffiusinnaasut assigiinngitsut sunnii vigeqatigiinnerini inuiaqatigiinni inuunermi tamakkiisumik sunniuteqarluartumillu allat naligalugit peqataasinnaanerinik akornusiisinnaasut.

§ 2-mut

Innarluutillit oqaaseqartartuat pillugu Inatsisartut inatsisaat Meeqqat illersuisuata (MIO) aaqqissuunneqarneranik toqqammaveqarpoq, taannalu Parisimi periutsinik FN-illu meeqqanut komité-ata kaammattuutaanik isumassarsilluni aaqqissuunneqarpoq.

Suliffeqarfimmik politikikkut kiffaanngissuseqartumik erseqqissumik pisinnaatitaaffilerneqartumik siamasissumillu ilisimasaqarfiusumik, inuit innarluutillit atugaasa nukittorsarneqarnerannut peqataasinnaasumik pilersitsinissaq siunertaavoq.

Innarluutillit illersuisuat oqartussanik, suliffeqarfinnik, NGO-nik innarluutilinnullu tunngasunik siunnersuisooqatigiinnik, soorlu innarluutilinnut tunngasuni ilisimatusarnikkut piginnaasanillu ineriartortitsinermi ilapittuisinnaasunik suleqatiginnissaaq.

Imm. 1-mut

Innarluutillit illersuisoqarfiannik pilersitsisoqassasoq inatsimmi aalajangersarneqarpoq.
Innarluutillit illersuisoqarfiat Innarluutillit illersuisuannik allaffeqarfianillu inuttaligaavoq.

Imm. 2-mut.

Innarluutillit pisinnaatitaaffiinnik Sullissivik Namminersorlutik Oqartussat ataanni sullissiviuvoq.
Tamatuma nassataanik, Namminersorlutik Oqartussat missingersuusiornermi
aningaasaliissuteqartarnermilu suleriaasiannut tunngatillugu sukkulluunniit malittarisassat
inassuteqaatillu atuuttut Innarluutillit pisinnaatitaaffiinnik Sullissiviup malittussaavai, tak. §§ 14-17.
Innarluutillit illersuisoqarfiat aammattaaq Kalaallit Nunaanni Namminersorlutik Oqartussat
naatsorsuutaasa saqqummiunneqartarnerannut kukkunersiorneqartarnerannullu malittarisassat
atuuttut atuutsinneqassapput. Tamanna atuuppoq illersuisoqarfiup isertitaannut
aningaasartuutaannullu tamanut.

Innarluutillit pisinnaatitaaffiinnik Sullissiviup suliaqarneranut atatillugu naalackersuineranut
attuumassuteqannginnissaq pisariaqarpoq, tassa pisortani oqartussanut aamma Inatsisartunut
tunngatillugu Innarluutillit pisinnaatitaaffiinnik Sullissivik isornartorsiuisinnaammat.

Inuit innarluutillit inatsisitigut inissisimanerat amerlasuutigut toqqaannartumik imaluunniit
toqqaannangitsumik Naalackersuisoqarfinit, Naalackersuisunit imaluunniit Inatsisartunit
aalajangersarneqartarpoq. Taamaattumik oqartussaqaarfiit taakkua aalajangiinerat maleruagassanillu
aalajangersaanerannut tunngatillugu Inuit Innarluutillit illersuisuata kiffaanngissuseqartumik
oqaaseqarsinnaatitaanera pingaaruteqarpoq. Taamaammat Inuit Innarluutillit illersuisuata oqartussat
taakku aalajangiineri malittarisassanillu aalajangersaanerat pillugu kiffaanngissuseqartumik
oqaaseqarsinnaanera pingaaruteqarpoq.

Politikkimut attuumassuteqannginnerup kinguneranik, Naalackersuisut Inatsisartullu Innarluutillit
illersuisoqarfianut naalakkisinnaatitaanngillat. Naalackersuisut Inatsisartullu aamma Inuit
Innarluutillit illersuisuata oqaaseqaataanik allannguisinnaanngillat, soorlu Innarluutillit
illersuisoqarfiup suliai pillugit ingerlaavartumik nakkutiginnisnaanngitsut
nakkutiginnissanngitsullu.

Innarluutillit illersuisoqarfiat aamma Inuit Innarluutillit illersuisuata sulinera Naalackersuisunut
ilaasortat kikkulluunniit politikikkut akisussaaffeqarfianit naalakkerneqarsinnaanngilaq.
Naalackersuisut Naalackersuisunullu ilaasortat ataasiakkaat Innarluutillit illersuisoqarfianut, Inuit
Innarluutillit illersuisuanut imaluunniit allaffeqarfianut ilitseruissallutik pisinnaatitaanngillat.

Taassuma kinguneraa, Innarluutillit illersuisoqarfiat, Inuit Innarluutillit illersuisuat taassumalu
allaffeqarfia Naalackersuisut akisussaaffiata nalignnaasut ataaniingitsut. Kisianni
Naalackersuisut siunnersuutip § 3, imm. 3, malillugu Inuit Innarluutillit illersuisuanik immikkut
pisoqartillugu tunuartitsisinnaanermik piginnaatitaapput.

§ 3-mut

Imm. 1-imut.

Inuit Innarluutillit illersuisuanik toqqaasoqarnissaq aalajangersakkami aalajangersarneqarpoq. Inuit Innarluutillit illersuisuata allaffeqarfik aqussavaa.

Inuit Innarluutillit illersuisuata suliaasai pisinnaatitaaffiilu pillugit nalinginnaasumik oqaaseqaatini §§ 4-10 innersuunneqarput. Inuit Innarluutillit illersuisuanut tunngatillugu inatsisissatut siunnersuummi nalinginnaasumik oqaaseqaatini immikkoortoq 2 innersuussutigineqarpoq. Inuit Innarluutillit illersuisuata aamma Inatsisartut Ombudsmandiata, eqqartuussiviit kiisalu pisortatigut oqartussat akornanni atassuteqarnerit pillugit immikkoortuni 2.2-mi aamma 2.3-mi inatsisissatut siunnersuummut nalinginnaasumik oqaaseqaatigineqartut innersuussutigineqarput.

Imm. 2-mut.

Inuit Innarluutillit illersuisuat sulisussarsioreernerup kingorna piffissaq tamakkerlugu sulisartussanngorlugu Naalakkersuisunit toqarneqassaaq. Inuit Innarluutillit illersuisuat akissarsiaqartinneqassaaq Kalaallit Nunaannit Naalakkersuisut atorfinitsitsinermi malittarisassat atuuttut naapertorlugit sivisussusileriikkamillu atorfeqartussanngorlugu. Inuit Innarluutillit illersuisuata ukiut pingasut iluanni tunuartinneqarsinnaanera pillugit imm. 3 unnersuussissutigineqarpoq.

Inuit Innarluutillit illersuisuat ukiunut pingasunut sivisussusileriikkamik toqarneqassaaq, piffissallu marluinnaat atorfeqarsinnaalluni. Tassa kinaluunniit Innarluutillit illersuisuatut ukiut arfinillit sinnerlugit atorfeqarsinnaanngilaq.

Ukiuni pingasuni toqarneqarnissamut tunngavigineqarpoq Inuit Innarluutillit illersuisuata suliaasaqarfiisa annertunerat, suliaasallu paasititsiniaanikkut, misissuinikkut, oqaaseqaatitigut ingerlatitseqqittarneritigut il.il. ingerlatassat piffissaq tamakkerlugu qaffasissumik pitsaassusilimmik suliarineqarnissaat pisariaqartinneqassammat. Piffissarititap tamarmiusup ukiut arfinillit sinnissanngilai. Tassunga tunngaviuvoq, nutaamik eqqarsarsinnaassuseqarnissaq suliniuteqartarnissarlu Inuit Innarluutillit illersuisuata pingaarnertut piginnaasaqarfigisussaammagit.

Inuit Innarluutillit illersuisuata pissutsit inuit innarluutillit atugarisaannut tunngassuteqartut immikkut ilisimasaqarfigissagai naatsorsuutigineqarpoq, kiisalu inuttut, piorsarsimassutsikkut, upperisarsiornikkut allatigullu assigiinngissutsit akimorlugit atassuteqartitsinnaassasoq naatsorsuutigineqarluni.

Aammattaaq Inuit Innarluutillit illersuisuata suliaasaanut naleqquttumik Inuit Innarluutillit illersuisuat suliamigut piginnaasaqassasoq naatsorsuutigineqarpoq.

Inuit Innarluutillit illersuisuata inatsisilerituujuunissaa piumasaqaataanngilaq. Soorunalimi Naalagaaffiit Peqatigiit inuit innarluutillit pillugit Isumaqatigiissutaat naapertorlugu Kalaallit Nunaata pisussaaffiinut inatsisit inuit innarluutillit soqutigisaannut tunngassuteqartut

naapertuuttumik ingerlanneqarnersut Inuit Innarluutillit illersuisuata malinnaaffigissagai naatsorsuutigineqarpoq, pisortatigulli oqartussat tassaapput Inuit Innarluutillit illersuisuata suliaqarfii pillugit inatsisiliornissamik akisussaasuusut. Immikkut ittumik sammiveqarluni suliamik ilisimasaqarnissamik pisariaqartinneqartut, allattoqarfimmi sulisussanik atorfinitsitsinikkut isumagineqarsinnaapput, tassunga tunngatillugu allattoqarfik pillugu tak. § 12-imi oqaaseqaatit.

Imm. 3-mut.

Aalajangersakkami uani Innarluutillit illersuisuata qanoq pisoqarnerani soraarsinneqarsinnaanera aalajangersarneqarpoq. Inuit Innarluutilinnik illersuisup suliffeqarfiata politikikkut attuumassuteqannginnerani, qanoq pisoqartillugu Inuit Innarluutillit illersuisuata soraarsinneqarsinnaanera aalajangersakkakkut qulakkeerpeqassaaq.

Inuit Innarluutillit illersuisuannik soraarsitsinissamik Naalakkersuisut aalajangererat allaffissornikkut oqartussaasunut allanut maalaarutigineqarsinnaanngilaq.

Inuit Innarluutillit illersuisuat aalajangersagaq taanna malillugu soraarsitaappat, taava piffissap sinneranut Inuit Innarluutillit illersuisuannik nutaamik toqqaaneq pissaq § 3-mi, imm. 1 aamma 2 tunngavigalugit.

Immikkoortumi 1-imiit 2-mut piumasaqaatit taaneqartut tamakkiisuupput.

Nr. 1-imut

Inuit Innarluutillit illersuisuata suliassanik ingerlatsinermi annertuumik sumiginnaanertut paasineqassaaq, kukkunernik assigiissunik arlalinnik kukkunikkut uppersarsarneqarsimassasoq Inuit Innarluutillit illersuisuat Inuit Innarluutillit illersuisuata suliaasa iluani suliassanut naammaginatsumik piginnaassuseqanngitsoq. Aamma kukkunerup annertuup ataatsip ersarissinnaavaa Inuit Innarluutillit illersuisuata suliamut tunngassuteqartunut ilisimasai amigaaqartut.

Taamaallaat pissutsit Inuit Innarluutillit illersuisuata tungaaniit naammattumik sakkortuumik sorraatsuliorfiusut Inuit Innarluutillit illersuisuata soraarsitaanerani kinguneqarsinnaapput. Peqatigisaanik kukkunerit assigiit arlallit imaluunniit kukkuneq annertoq ataaseq isumaqalersitsinnaapput Inuit Innarluutillit illersuisuata suliassanik Inuit Innarluutillit illersuisuat siunissami isumannaatsumik ingerlatsinnaanaviangitsoq.

Nr. 2-mut.

Inuit Innarluutillit illersuisuata iliuuseqarneratut annertuumik Inuit Innarluutillit illersuisuata suliaanik toqqissisimanartumik ingerlatsinnaanerani nalornilersitsisutut paasineqassaaq assersuutigalugu Inuit Innarluutillit illersuisuat iluanaarniutigalugu pinerlussimanera imaluunniit annersaasimanera. Aamma uppersarsaatissaqartinneqarpat Inuit Innarluutillit illersuisuata Innarluutillit pisinnaatitaaffii pillugit sulliviup aningaasaataanik atornerluinera imaluunniit atorfini nammineq imaluunniit allat iluanaarnissaat anguniarlugu atornerlukkaa. Aammattaaq Innarluutillit

illersuisuat imigassamik sunnerneqarsimalluni suliarторpat tamanna iliuusiussaaq Inuit Innarluutillit illersuisuata suliassamik Inuit Innarluutillit illersuisuata siunissami isumannaatsumik ingerlatsisinnaaneranut tatiginninnermik annikillisitsisoq.

§ 4-mut

Imm. 1-imut.

Aalajangersakkami pineqarput Inuit Innarluutillit illersuisuata suliassai. Aalajangersagaq tamatigoortutut isigineqassaaq. Imm. 2-mi 3-milu erseqqissarneqarput Inuit Innarluutillit illersuisuata suliassat suut immikkut ittumik isumagissanerai.

Inuit Innarluutillit illersuisuata inuiaqatigiinni suliassaqarfinni tamani inuit innarluutillit pisinnaatitaaffiisa soqutigisaasalu naleqquttumik isumagineqarnissaat sulissutigissavaa. Matumuuna inuit innarluuteqartut pisortani inatsisilerinikkut tunngaviusumik aamma inuttut inatsisilerinikkut tunngaviusumik pisinnaatitaaffiisa qularnaarneqarnissaat aamma siuarsarneqarnissaat sulissutigineqassaaq. Inuit Innarluutillit illersuisuata aamma inuit innarluutillit atugaannik qitiutitsissaaq paasissutissiissutigalugillu.

Atugarisat siammasissumik isigineqassapput, tassanilu inuit innarluutillit inuunermi inuttut, aningaasaqarnikkut, peqqissutsikkut aamma piorsarsimassutsikkut atugarisaat tamarmik pineqarput. Atugarisat aamma tassaapput, inuunermi atukkat aamma alliarторnermi atukkat.

Inuit Innarluutillit illersuisuata inatsimmi §§ 9-miit 11-mut immikkut ittumik piginnaatitaaffiisa, aalajangersagaq taanna naapertorlugu Inuit Innarluutillit illersuisuat suliassaminik naammassinnissinnaatippaat. Assersuutigalugu pissutsit Inuit Innarluutillit illersuisuata inuit innarluutillit atugarisaannut tunngatillugit naleqquttuusorisai imaluunniit naleqquttuunngissorisai pillugit Inuit Innarluutillit illersuisuata oqaaseqaateqarnermigut inuit innarluutillit pisinnaatitaaffii soqutigisaallu siuarsarsinnaavai.

Inuit innarluutillit pisinnaatitaaffii, soqutigisaat atugarisaallu pillugit Inuit Innarluutillit illersuisuata misissuinermigut, paasisamigut, paasititsiniaanermigut, siunnersuillunilu ilitsersuinermigut ilisimasanillu ingerlatitseqqittarnermigut inuit innarluutillit pisinnaatitaaffii soqutigisaallu aamma siuarsarsinnaavai.

Aalajangersakkami naatsorsuutigineqarpoq, aalajangersagaq malillugu Inuit Innarluutillit illersuisuata suliassani naammassisinnaassagunigit, inuit innarluutillit pisinnaatitaaffiitut tunngatillugu inuit innarluutillit atugarisaat, inatsisit atuuttut, aamma inuit innarluutillit inatsisitigut innarlitsaaliugaanerat soqutigisaallu siuarsarniarlugit suliniutit qanoq ingerlanneqarnersut ingerlaavartumik paasiniartassagai.

Imm. 2-mut.

Aalajangersakkap imm. 1-imi aalajangersakkat nalinginnaasut malippai, Innarluutillillu illersuisuata suliassamik immikkut ittumik pingaarutilinnik imaqarluni. Nr.1-imiit 6-imut immikkoortut tamakkiisuunngillat.

Nr. 1-imut.

Inuit Innarluutillit illersuisuata inuit innarluutillit tamaasa illersuisuuffigissavai inuillu innarluutillit naammagittaalliorsinnaatitaanerat, naammagittaalliorfissaqarnissaat tusaaneqarsinnaatitaanerallu isumannaassallugu.

Inuit innarluutillit atugarisamikkut ajornartorsiuteqartut aamma inuit innarluutillit immikkut ittumik pisariaqartitsisut Inuit Innarluutillit illersuisuata immikkut qitiutillugit sullisissavai. Tamatuma kingunerissavaa Inuit Innarluutillit illersuisuat ersarissumik ajornanngitsumillu tamanut sullissisinaanissaa, inuillu innarluutillit ajornartorsiutigisaminnik qaangiiniarlutik ingerlariaqqinnissaat anguniarlugu pisariaqartitaannik ikiorneqartarnissaat.

Nr. 2-mut.

Taakkuninnga pineqartunut tunngatillugu aalajangersagaq tamakkiisuunngilaq. Pisortat namminersortullu tamarmik, soorlu ingerlatsiviit allat, kommunit, peqatigiiffiit imaluunniit angajoqqaat ilisimatinneqartarnissamik pisariaqartitsisut siunnersorneqarsinnaallutillu ilitersorneqartarsinnaapput.

Inunnut paasissutissanut tunngatillugu erseqqissaatigineqassaaq, malittarisassat atuuttut naapertorlugit Inuit Innarluutillit illersuisuat nipangiussimasaqartussaataammat, tak. § 14.

Nr. 3-mut.

Inuit Innarluutillit illersuisuata sulinermini inuit innarluutillit atugaasa pitsannorsarnissaannik aallussissaaq. Inuit Innarluutillit illersuisuat inuit innarluutillit paasilluarneruneqarnissaannik akuerineqarnissaanillu sulinissaa aalajangersakkap imaraa. Tamanna ilaatigut paasisitsiniaanikkut kiisalu isummanik allannguinnissamik aallussinikkut paqumigisanillu isummanillu pigiliutiinnakkanik nungusaanikkut pissaq. Aalajangersagaq FN-ip Inuit Innarluutillit pillugit Isumaqatigiissutaani artikel 8-mut attuumassuteqarpoq.

Nr. 4-mut.

FN-ip Inunnut innarluutilinnut isumaqatigiissutaani pissutsit suut pineqarnersut, Innarluutillillu illersuisuata qanoq pissutsit nalilersussanera ilitersuuteqarpoq.

Inuit Innarluutillit illersuisuat inuiaqatigiit ineriartorneranni malinnaassasoq pissutsinillu inuit innarluutillit ineriartorsinnaanerannut periarfissaannut naapertuutinnngitsumik sunniuteqarsinnaasut nalilersuisassasoq aalajangersakkap nassataraa, tassunga ilanngullugu taakku tarnikkut timikkullu peqqissusaat, avatangiisiminnut ornigussinnaassusaat, angallanneqarnissamut periarfissat, paasissutissat attaveqarnerillu, tassunga ilanngullugu paasissutissiinermi attaveqarnermilu teknologi atortorissaarutillu atortullu allat, negeroorutillu illoqarfinni nunaqarfinnilu tamanut ammatinneqartut.

Inuit Innarluutillit illersuisuat inuiaqatigiit ataatsimut ineriartorneranni pissutsinik inuit innarluutillit ineriartornerannut naapertuutinngitsunik sunniuteqarsinnaasunik maluginiagaqaruni, Inuit Innarluutillit illersuisuat pissutsinik uparuaassaaq.

Nr. 5-imut.

Inuit Innarluutillit illersuisuat paasissutissiisartussatut eqqarsaatigineqarpoq. Suliassaqarfiit ilaanni ilanngutsitsisarnissaq aalajangeeqataasarnissarlu immikkut ittumik amigaatigineqarput. Tamatuma nassataanik suliassaqarfiit inuit innarluutillit pisinnaatitaaffinik sanngiilliorfiusut Inuit Innarluutillit illersuisuata immikkut ittumik eqqumaffigissavai, sanngiilliorfiusullu politikerinut, pisortani oqartussanut innuttaasunullu paasissutissiisutisassallugit.

Inuit Innarluutillit illersuisuisa inuit innarluutillit inatsisitigut illersugaanerat, taakkulu atugaat tamakkiisut sammisarissavai. Inuit innarluutillit pisinnaatitaaffii atugarisaallu pillugit tunngaveqarnerusumik Inuit Innarluutillit illersuisuat oqallitsitsissaaq, assersuutigalugu inuunerup eqqarsaatersuutigineqartarnerata, innuttaasutut inooqatigiinnerup qanoq ingerlatitaanerata aamma tarnip pissusiisa immikkoortortai il.il. ilannguttarlugit oqallitsitsisassaaq.

Taakkua saniatigut Inuit Innarluutillit illersuisuata inuit innarluutillit siunnersortarlugillu ilitsersortassavai, assersuutigalugu inuit innarluutillit aviisinut, radiomut tv-mullu saaffiginissinnaanerat pillugu paasissutissiisassaaq. Aamma inuit innarluutillit oqaatigerusutaminnik annissuinissaat periarfissalerlugu Inuit Innarluutillit illersuisuat assersuutigalugu nittartagaliorsinnaavoq.

Nr. 6-imut.

Aalajangersagaq una malittarisassanik nutaanik inuit innarluutillit inatsisitigut innarlitsaalineqarnissaasa pitsaanerusumik isumagineqarnissaannut tunngassuteqartunik siunnersuusiorsinnaanermut tunngassuteqarpoq. Inatsisiliornerinnaanngitsut, allalli aamma inuit innarluutillit inatsisitigut innarlitsaaliorneqarnissaannut kinguneqarsinnaapput. Ilaatigut ulloq unnuarlu angerlarsimaffinni inuit innarluutillit inatsisitigut innarlitsaaliorneqarnissaannut naammaginartumik sulisoqarneris apeqqutaasarpog. Taamatuttaaq pisoqartillugu aalajangersakkap Inuit Innarluutillit illersuisuat siunnersuuteqarsinnaatippaa.

Inuit innarluutillit atugarisaat pillugit pitsaanerusumik takussutissaqalerlunilu ilisimasaqalernissaq anguniarlugu attaveqaatit paasissutissiisarfiillu assigiinngitsut Inuit Innarluutillit illersuisuata pilersissagai naatsorsuutigineqarpoq, tassa inuit innarluutillit inatsisitigut innarlitsaalineqarnissaannut aamma atugarisaannut nalinginnaasumik pingaaruteqarsinnaasut Inuit Innarluutillit illersuisuata isumagisarniassammagit.

Aalajangersakkamittaaq naatsorsuutigineqarpoq, Inuit Innarluutillit illersuisuata aalajangersagaq taanna malillugu suliassani isumagisinnaassagunigit, taava inuit innarluutillit inatsisitigut

innarlitsaaliorneqarnissaat soqutigisaallu siuarsarniarlugit suliniutit atuutereersut qanoq ingerlanneqartarnersut Inuit Innarluutillit illersuisuata ilisimasariaqarpei.

Imm. 3-mut.

Aalajangersagaq imm. 2-tut imaqarpoq, ataatsimut aalajangersakkat imm. 1-mi eqqartorneqarlutillu Inuit Innarluutillit illersuisuata suliassaanik immikkut illuinnartumik pingaarutilinnik.

Inuit Innarluutillit illersuisuata imm. 2 naapertorlugu suliassaasa saniatigut, ilisimasanik katersinissaq, ineriartortitseqqinnissaq ilisimasanillu ingerlatitseqqinnissaq inuit innarluutillit atugarisaat aallavigalugit suliassarigaa, assersuutigalugu pissutsit ilaqutariinnermut tunngassuteqartut, isumaginninnermut-, peqqissutsimut-, atuarnermut- ineqarnermullu tunngasut suliarissagai aalajangersarneqarpoq.

Inuit innarluutillit pillugit ataatsimoortunik aaqqissuussanik ilisimasanik pigisaqarneq, politikerinut pitsaanerusumik aalajangernissamut toqqammavissiillunilu sulianik ingerlatsisut pitsaanerusumik sulisinnaaneranut toqqammavissiisarpoq. Ilisimasat katersat suliaqartunut, ilisimatusartunut, ilinniartunut allanullu aamma sulinermi atorneqarsinnaapput.

Ullumikkut inunnut innarluutilinnut paasissutissanik katersisoqartareerlunilu aaqqissuussisoqartareerpoq. Inuit Innarluutilinnut illersuisup suliffeqarfiata paasissutissat pioreersut assersuutigalugu Naatsorsueqqissaartarfimmit aasassagai tunngavissaatinneqarpoq.

Annertuumik innarluutillit ikiorserneqartarnerat pillugu Namminersorlutik Oqartussat nalunaarutaat nr. 8, 25. juni 2014-imeersumi § 65 naapertorlugu kommunit ataasiakkaat inuit innarluutillit, taakkulu ikiorneqarnerat pillugit paasissutissat Naalakkersuisunut tunniussinissamut pisussaapput.

FN-ip Inuit innarluutillit pillugit isumaqatigiissutaanni kapitali 31-imi paasissutissat naapertuuttut katersorneqarnissaannut pisussaaffiliisoqarpoq, tassunga ilanngullugit paasissutissat naatsorsoqqissaakkat ilisimatusarnermullu attuumassutillit, taamaalillutik Naalakkersuisut politikkinik isumaqatigiisummik atulersitsisunik oqaasertaliillutillu piviusunngortitsisinnaaqullugit.

Inatsisissatut siunnersuut aalajangersakkanut siuliani taaneqartunut naammassinnippoq.

Inuit innarluutillit pillugit ilisimasat katersorneqartut kikkunnut tamanut atorneqarsinnaanngortinneqarnissaa siunnersuutigineqarpoq.

Aalajangersakkami nr. 1-imit 3-mut Innarluutillit illersuisuata suliassaanik sukumiisunngortitsillunilu itisiliivoq. Nr. 1-imit 3-mut tamakkiisuunngillat.

Nr. 1-mut.

Inuit Innarluutillit illersuisuata paasissutissat attuumassuteqartut aammalu misissuinerit, nalunaarusiat, ilisimatusarnermi inernerit, naliliinermi nalunaarusiat, kisitsisinngorlugit paasissutissiissutit, misileraanermi inernerit il.il. katersorlugillu aaqqissuulluassavai.

Nr. 2-mut.

Inuit Innarluutillit illersuisuata inunnut innarluutilinnut atugassarititaasut pillugit paasissutissat nutartertuassavai. Tamanna assersuutigalugu Inuit Innarluutillit illersuisuata ukiumoortumik nalunaaruteqartarneratigut sammisallu pillugit nalunaaruteqartarnikkut suliarineqarsinnaavoq. Paasissutissanik aamma sulianik aalajangersimasunik malinnaatitsinerup imarisinnaavai naliliinermut atatillugu nalunaarusiat, misissuilluni suliat, nalunaarusiat, ilisimatusarneq aammalu kisitsisitigut paasissutissat, misileraanermi inernerit, tamakkulu assigisaat atorneqarsinnaasut.

Inuit Innarluutillit illersuisuata suliassaasa aamma ilagaat inuit innarluutillit atugarisaat pillugit ilisimasanik nutaanik inerisaanissaq. Ilisimasanik ineriartortitseqqinnertut paasineqassaaq assersuutigalugu pitsaassuseq najoqqutaralugu misissuinerit, kisitsisitigut paasissutissiinernut tapertaliullugit aamma takussutissiarineqarnerat.

Aalajangersakkakut matumuuna anguniarneqanngilaq Inuit Innarluutillit illersuisuata nammineerluni ilisimatusarnissaa. Ilisimasanik nutaanik ilisimatusarneq ilisimasanik ineriartortitseqqinneq aaqqissuunneqarsinnaavoq universiteti naatsorsueqqissaartarfik suleqatigalugu. Aamma allattoqarfimmi suliassanut ilisimasanik nutaanik ineriartortitsiffiusunik suliaqartussanik avataaneersunik suleqateqartoqarsinnaavoq, iseqqinnerusumik tak. § 12, imm. 5.

Nr. 3-mut.

Inuit Innarluutillit illersuisuata ilisimasat inuiaqatigiinni tamanut ingerlateqqittassavai, ilaatigut ilinniartunut, ilisimatusartunut, suliamik ilinniagalinnut, politikerinut soqutigisalinnullu allanut. Kalaallit Nunaanni inunnut innarluutilinnut atugassarititaasunik aaqqissuussamik ilisimasaqarneq periarfissiissaaq politikerit aalajangiiffigisaqarnialernermi pitsaanerusunik tunngavissaqarnissaannut aammalu suliamik ilinniagallit akornanni pitsaanerusumik suliaqartoqarsinnaanerannut. Inunnut innarluutilinnut atugassarititaasunut aaqqissuussamik ilisimasaqarneq aamma atorneqarsinnaavoq inunnut suliamik ilinniagalinnut, ilisimatusartunut allanullu sulinermi atortussatut.

Kalaallit Nunaanni inunnut innarluutilinnut atugassarititaasut pillugit ilisimasatigut katersukkat Innarluutillit illersuisuata inuiaqatigiinnut tamanut saqqummiuttassavai, soorlu Innarluutillit illersuisoqarfiata nittartagaatigut.

Nr. 4-mut.

Inuit Innarluutillit illersuisuata taakku soqutigisaat aallaavigalugit sulianik isumaginninnissaa siunertaralugu, Inuit Innarluutillit illersuisuat inunnik innarluutilinnik pisariaqartumik attaveqartassaq aalajangersakkakut qulakkeerneqassaaq.

§ 5-imut

Aalajangersakkap matuma qularnaarniarpa Inuit Innarluutillit illersuisuata suliamut tunngatillugu oqaaseqarsinnaatitaanini atorlugu inuit innarluutillit soqutigisaannik isumaginninnissaa.

Aalajangersakkattaq qulakkeerniarpa inuit innarluutilinnut illersuisup ataavartumik inatsisit aallaavigalugit allatigullu suliniutit, inuit innarluutillit atugaarisaannut pingaaruteqarsinnaasut, suliniutigineqarfigineqarnissaannillu kiissaateqarneq malinnaaffiginnittuarnissaa.

Suliniutit allat tassaapput nassuiaatit pilersaarutillu timikkut, piorsarsimassutsikkut inooqataanikkullu avatangiisiinut tunngassuteqartut. Inuit Innarluutillit illersuisuata pisinnaassuseqarnini aallaavigalugu suliniutit taama ittut tusarniaaffigineqarneri oqaaseqarfigisassavai. Inuit Innarluutillit illersuisuata pisinnaassuseqarnini aallaavigalugu suliniutit taama ittut tusarniaaffigineqarneri oqaaseqarfigisassavai. Tassa pilersaarutini nassuiaatinilu aamma assigisaanni inuit innarluutillit soqutigisaat pineqartillugit Inuit Innarluutillit illersuisuat inunnut innarluutilinnut sinniisutut suliaqassaaq.

Inuit Innarluutillit illersuisuata nammineq aalajangertassavaa suliaq taama ittoq inuit innarluutillit soqutigisaannut attuumassuteqarnerisoq. Inuit Innarluutillit illersuisuata taamatut naliliinermini atituumik tunngavilersuisassaaq. Taamaalilluni Inuit Innarluutillit illersuisuata oqaaseqarsinnaanera pilersaarutinut misissuinernullu inunnut innarluutilinnut toqqaannartumik attuisunuinnaq attuumangilaq. Inuit Innarluutillit illersuisuat aamma oqaaseqarsinnaatitaavoq, aningaasaqarnermik politikkimut (aningaasanut inatsit), ineqarnermik politikkimut aamma inuussutissarsiutinik politikkimut inuit innarluutillit atugarisaannut sunniuteqarnerat takuneqarsinnaatillugu.

Aalajangersakkap nassatarisaanik pisortat oqartussat pilersaarusiorteranni inuit innarluutillit soqutigisaannik eqqarsaateqarnissaat pillugu ilisimatitsinermigut inunnut innarluutilinnut inuit innarluutillit illersuisuat pilersaarusiornissamut sunniuteqarsinnaatitaasoq.

Pisortani oqartussat assigiinngitsut siunnersuusiorterinut nassuiaasiorterinullu Inuit Innarluutillit illersuisuat immikkut ittumik malinnaasariaqarpoq.

§ 6-imut

Aalajangersagaq § 4, imm. 2, nr. 2-mut attuumassuteqarpoq, aalajangersakkallu erseqqissarpa, ilaatigut inuiaqatigiinni pilersaarusiortoqaraangat inuit innarluutillit pisinnaatitaaffiisa soqutigisaasalu iluaquserneqarnissaat qulakkeerniarlugu, apeqqutini nalininnaasuni inuiaqatigiinni inuit innarluutillit atugarisaannut sunniuteqartuni tamani Inatsisartut, Naalakkersuisut, kommunit pisortatigullu oqartussat allat Inuit Innarluutillit illersuisuannik isumasiuisassasut.

Aalajangersagaq malillugu naalakkersuinermi oqartussat aamma ingerlatsiviit allat saaffiginnissinnaapput. Naalakkersuinermi oqartussat ingerlatsiviillu namminneq aalajangertassavaat qaqugukkut saaffiginninnissamut pissutissaqarnerisoq.

Erseqqissaassutigineqassaaq, inuit innarluutillit pisinnaatitaaffiit, soqutigisaannut atugarisaannullu pingaaruteqartumik inatsisitigut suliniuteqarnermut aamma allatut suliniuteqarnermut atatillugu Inuit Innarluutillit illersuisuat tusarniarneqartassasoq, tak. § 5.

§ 7-mut

Imm. 1-imut

Inuit Innarluutillit illersuisuata innarluutilinnut tunngasuni soqutigisaqartuni ilisimaneqartumik erseqqissumillu ataatsimoortumillu oqaloqatiginnittarnissaa aalajangersakkakut qulakkeerneqarpoq. Inuit Innarluutillit illersuisuata innarluutilinnullu tunngasuni soqutigisaqartuni ataatsimiinnerit, innarluutillit illersuisoqarfiata sammisaani suliniuteqarfianilu ineriartortuarnermut ilapittuisuussapput. Peqatigisaanillu Innarluutillit illersuisoqarfiata innarluutilinnut tunngasuni periusissiaanut ataatsimiinnerit ilapittuisuussapput.

Innarluutillit illersuisoqarfiata siamasissumik ilisimasaqartut sinniisoqarnissaat qulakkiissavaa, taamaalilluni ataatsimiinnermi inunnut innarluutilinnut attuumassuteqartut pingaarutilinnik ilisimasaqartut peqataasinnaaqqullugit.

Imm. 2-mut.

Ataatsimiinnerup siunertarivai Inuit Innarluutillit illersuisuata qitiutitaanik aamma suliassaanut suliassaqarfianut kiisalu innarluutilinnut suliassaqarfimmi periusissanik ineriartortitsinermit ilapittuinissaq.

Imm. 3-mut.

Kalaallit Nunaanni Namminersorlutik Oqartussat aningaasanut inatsisaanni, tassungalu atasumik missingersuutinut ilanngussani suliffeqarfinnut namminersortunut, kattuffinnut peqatigiiffinnullu ukiumoortumik ataatsimiinnermi peqataanermi aningaasartuutit tamakkiisumik ilaannakortumilluunniit matussuserneqarnissaannut aningaasaliisoqarsinnaavoq. Aningaasanut inatsimmi sinaakkusiussat iluanni suliffeqarfiit namminersortut, kattuffiit peqatigiiffillu sorliit taperneqarsinnaanerit, qanorlu tapiissutit annertutiginissaat Inuit Innarluutillit illersuisuata nalilersortassavaa. Suliffeqarfiit namminersortut peqatigiiffillu ukiumoortumik ataatsimiinnermi aningaasaqarnikkut illersorneqarsinnaasumik piviusorsioortumik periarfissaqarnissaata qulakkeernissaa pingaartinneqarpoq.

§ 8-mut

Inuit Innarluutillit illersuisuat ukiut tamaasa ukiup siuliani suliffeqarfinni pillugu nalunaarummik suliaqartassaaq. Nalunaarusiami Inuit Innarluutillit illersuisuata ukiup siuliani suliarisimasai tamarmik imarineqartassapput. Nalunaarummittaaq FN-ip inuit innarluutillit pillugit isumaqatigiissutaani pissutsit ilanngullugit nalunaarusiorfigineqartassapput.

Nalunaarusiami immikkut ilanngunneqarsinnaavoq immikkoortoq aqqissuussaanernit namminersortunit, peqatigiiffinit, suliffeqarfinit il.il. isertitaasinnaasut. Kikkut tunisisimanersut,

qanoq annertutigisumik aamma piumasagaatit suut tunngavigalugit paasissutissat ilanngunneqassapput.

Nalunaarusiaq Inuit Innarluutillit illersuisuata nittartaagaani tamanut saqqummiunneqartassaaq, saqqummiunneqarneratalu peqatigisaanik Naalakkersuisunut Inatsisartunut kommuninullu nassiunneqartassaaq.

§ 9-mut

Imm. 1-imut.

Inuit Innarluutillit illersuisuata apeqqutinut Inuit Innarluutillit illersuisuata suliassa qarfianut tunngasuni killilersorneqarani oqaaseqarsinnaatitaavoq. Allatut oqaatigalugu Inuit Innarluutillit illersuisuat apeqqutini tamani, inuit innarluutillit atugaannut, pisinnaatitaaffiit soqutigisaannullu attuumassuteqartunut oqaaseqarsinnaatitaavoq, takuuk § 4. Inuit Innarluutilinnulli illersuisoq § 14 naapertorlugu nipangiussimanninnissamik pisussaaffeqarpoq, taamaalillunilu inunnut ataasiakkaanut tunngasunut oqaaseqarsinnaanani, takuuk tulliuttuni imm. 2-mut nassuiaatit.

Inuit Innarluutillit illersuisuat nammineerluni saaffigineqarnermiluunniit kinguneranik iliuuseqarsinnaavoq. Inuit Innarluutillit illersuisuat suliani saqqummiunneqartuni oqaaseqarnissamut pisussaaffeqanngilaq, takuuk imm. 3 pillugu tulliuttuni nassuiaatit kiisalu § 13, imm. 2-mut nassuiaatit.

Oqaaseqaatip kimut sammitinnissaa Inuit Innarluutilinnut illersuisup nammineerluni aalajangertassavaa. Suliani naapertuunnerpaasorinartuni oqaaseqarfigineqartut tassaasinnaapput pisortani ingerlatsiviit assigiinngitsut, kattuffiit namminersortut, niuertarfiutillit il.il. Inuit Innarluutillit illersuisuata oqaaseqaataanut iluserisassatigut piumasagaateqartoqanngilaq. Inuit Innarluutillit illersuisuata oqaaseqaataasa ilusissaanut aalajangersimasunik ilusilersorneqarnissaat piumasagaataanngilaq. Inuit Innarluutillit illersuisuata sunniuteqarnerpaamik isummaminik saqqummiussinissani aalajangersinnaavaa, assersuutigalugu tusagassiutinut nalunaarusiornikkut, oqalugiarnikkut, apersorneqarnikkut, oqallinnermi peqaataanikkut kiisalu tv-kut aallakaatitassiatigut peqaataanikkut.

Oqaaseqaatit inatsisitigut pituttuisuunngillat, tassa aalajangerunerunngillat, akerlianilli tiguisissamut ilitersuisuullutik. Inuit Innarluutillit illersuisuata oqaaseqaataasa annertunertigut malinneqartarnissaat, minnerpaamilluunniit arlaatigut sunniuteqartarnissaat, Innarluutilinnut illersuisoqarfimmut pingaaruteqassaaq.

Inuit Innarluutillit illersuisuat suliani aalajangiinissani pisortatut oqartussaassuseqanngilaq, ingerlatsiviilluunniit aalajangigaannik allanngortitsisinnaanani. Taamatut oqartussaassuseqarneq oqartussaassuseqarnermut tunngasuni nalornilersitsisinnaavoq.

Taamattaaq Inuit Innarluutillit illersuisuat pissutsinut eqqartuussivinni aalajangerneqareersunut, aalajangigassanngorlugilluunniit eqqartuussivinnut anngunneqartut inatsisinut naapertuunnerat pillugu oqaaseqarsinnaanngilaq. Taamattarlu Inuit Innarluutillit illersuisuat suliani inuup innarluutillip pineqaatissiissutaasumik iliuseqarfigisimasaani pasineqarfigisaanilu suliamiluunniit unnerluunneqarfigisaani, politiini misissuiffigineqartuni oqaaseqarsinnaanngilaq. Inuit Innarluutilinnilli illersuisup pisut aalajangersimasut inatsisilluunniit issusaat, eqqartuussiviit aalajangerannut politiilluunniit misissuinerannut tunngasut isornartorsiorsinnaavaa.

Inuit Innarluutillit illersuisuat assersuutigalugu kommunit aalajangersimasut innarluutilinnut politikkiat pillugu oqaaseqarsinnaavoq. Tamanna Inuit Innarluutilinnut illersuisup immikkoortunut kommunimi isumaqatigiiffiunngitsunut akuliunneranik nassataqarsinnaavoq. Inuit Innarluutillit illersuisuat suliani taakkunani oqimaqatigiittumik sulianut kalluaassaaq, paasissutissallu pissarsiarineqarsinnaasut tamaasa toqqammavigalugit naliliisassalluni.

Inuit Innarluutillit illersuisuata suliassai piginnaasaalu, inatsimmi uani nassuiarneqartut, taamaalillutik illersorneqarsinnaasumik sulianik isumaginninnissamut annertuumik piumasaaqarfiupput.

Imm. 2-mut.

Inuit Innarluutillit illersuisuat nammineerluni allanilluunniit saaffigineqarnini aallaavigalugu oqaaseqarsinnaavoq. Inunnit innarluutilinnit saaffiginnissutit salliunneqartassapput. Kikkut Inuit Innarluutillit illersuisuanut saaffiginnissinnaanerak killiligaanngilaq. Kinaluunniit ukiuni apeqputaatinnagit Inuit Innarluutillit illersuisuanut saaffiginnissinnaavoq. Aamma inuit annertuumik innarluuteqartut, isumaginninnikkullu oqartussaasunit innersuunneqarlutik Qallunaat Nunaannilu najugaqartut, Inuit Innarluutillit illersuisuannut saaffiginnissinnaapput. Inuit Innarluutillit illersuisuata inunnit innarluutilinnit saaffiginnittunik pimoorussinissaa assortugassaanngilaq.

Inuit Innarluutillit illersuisuannut saaffiginnittup maalaaruteqarnikkut inatsisitigut soqutigisaqarnissaa piumasaaqaataanngilaq.

Inuit Innarluutillit illersuisuannut saaffiginnittup maalaaruteqarnissamut periarfissanik tamakkiisumik atuerersimanissaa piumasaaqaataanngilaq. Inuit Innarluutillit illersuisuata paasissutissanik sukumiisunik tunniussinissaa, isumaginnittusanullu eqqortunut innersuussinissaa naatsorsuutigineqarpoq.

Namminerisamik sulianik qaqitsinerit assersuutigalugu tassaasinnaapput, suliat tusagassiuutini oqaluuserineqartut imaluunniit pissutsit Inuit Innarluutillit illersuisuata inunnut innarluuteqartunut sullissisoqarfinnut pulaarnermini maluginiagai.

Imm. 3-mut.

Inuit innarluutillit pineqartillugit pisuni inunnut innarluutilinnut pisut tassaapput pissutsit inunnut innarluutilinnut tunngasinnaasut imaluunniit inuit innarluutillit eqimattat pineqarsinnaallutik, tamatumani pissutsit atugassarititaasut inunnut innarluutilinnut ataasiakkaanut tunngasut kisimik pineqaratik. Taamaalilluni Inuit Innarluutillit illersuisuat inuup innarluutillip aalajangersimasup atugaanut oqaaseqarsinnaangilaq, inummilli innarluutilimmit saaffiginnissut, Inuit Innarluutillit illersuisua ajornartorsiut inunnut innarluutilinnut amerlasuunut atuunnersoq naliliiffiginarlugu ajornartorsiummik misissuitissinnaavaa, tamatumalu nassatarisaanik Inuit Innarluutillit illersuisuat tamanut tunngasumik oqaaseqarsinnaalluni. Taamaalilluni Inuit Innarluutillit illersuisuat pissutsinut tamanut atuuttunut suliaqarsinnaavoq, sulianilli inunnut ataasiakkaanut tunngasunik aallaaveqarsinnaalluni.

Aalajangersagaq aammattaaq imaqarpoq Inuit Innarluutillit illersuisuat sammisanik tamatigoortunik inuit innarluutillit pillugit suliakkiussassanik qaqitsisinnaalersillugu. Assersuutigalugu piitsuussutsimik ajornartorsiuteqarneq imaluunniit ilinniakkanut isersinnaalernissaq. Sammisat aammattaaq inuiaqatigiinni ineriartornernik imaqarsinnaapput, matumani inunnut innarluutilinnut pissarititaasut sukkasuumik malunnaateqartumillu allanngoriarfii ilanngullugit.

Imm. 4-mut.

Saaffiginnissutip suliassanngortinneqarnissaanut tunngavissaqarnerisq Inuit Innarluutillit illersuisuata nammineq aalajangertassavaa. Taamaalilluni Inuit Innarluutillit illersuisuat suliassat eqqunneqartut tamaasa sularissallugit pisussaaffeqanngilaq.

Suliassaqarpallaarneq, tassunga ilanngullugit isumalluutissaaleqineq pissutsillu allat toqqammavigalugit, takuuk § 13, imm. 2-mut nassuiaatit, Inuit Innarluutillit illersuisuata sulianik sularinninnginneranik toqqammaviusinnaavoq. Inuit Innarluutillit illersuisuata suliata isertut tamaasa ajornanngiffiatigut sulariniartassavai.

Inuit Innarluutillit illersuisuata ingerlatsinera piffissap ingerlanerani suliassanik tunuartitsinermut sunniuteqalersinnaavoq. § 18, imm. 2-mut suliassanik tunuartitsisarneq pillugu oqaaseqaatinut ataaniittut innersuussisoqassaaq.

Imm. 5-mut.

Aalajangersakkap erseqqissarpaa, Inuit Innarluutillit illersuisuat suliani aalajangiisinnaanngitsaq, kisiannili pissutsit oqaaseqarfigisinnaallugit. Tamatuma saniatigut imm. 1-mut aamma 2-mut aammalu § 13, imm. 3-mut oqaaseqaatinut innersuussisoqassaaq.

§ 10-mut

Inuit Innarluutillit illersuisuata suliassani naammaginartumik sularisinnaassagunigit, Inuit Innarluutillit illersuisuat pisortani oqartussaanut aamma pisortat suliffeqarfiinit piumasagarnissamut annertuumik pisussaaffeqassaaq.

Inuit Innarluutillit illersuisuat eqqartuussivimmiik aalajangiiffigineqaqqaanngikkaluarluni killilersorneqarnani pisortat suliffeqarfiinut, inuit innarluutillit najugaanut imaluunniit uninngaarfiinut, sungiusarfiinut, suliffiinut assigisaannullu isersinnaatitaavoq. Aalajangersagaq Kalaallit Nunaanni pisortat suliffeqarfinut taamaallaat atuuppoq.

Inatsisit tunngaviusut § 72-iani aamma Europamiut inuit pisinnaatitaaffiisa illersorneqarnissaat pillugit isumaqatigiissutaanni immikkoortortaq 8-ni imaraa najugaqarfiup inniminartua aamma inuttut inuunerup eqqissisimatitaanerata illersorneqarnera. Inatsisit tunngaviusut, pisortani suliffeqarfiit nammineq najukkanut isersinnaanerata taamaallaat pisinnaasoq immikkut inatsisitigut aalajangersaanikkut imaluunniit eqqartuussivimmik aalajangiiffigineqaqqaarluni.

Ima nalilerneqarpoq, Inuit Innarluutillit illersuisuata pisortat suliffeqarfiinut isersinnaatitaanera piumasagaataasoq pingaarutilik uppersillugu takusinnaaniaraanni, inunnut innarluutillinnut pisortat suliffeqarfiutaat atugassaqartitsinersut. Inuit Innarluutillit illersuisuanuttaaq pingaartuuvoq inuit innarluuteqartut ulluinnarni pissutsini atugaanni aamma sungiussimasaanni naapissinnaanissaat.

Inuit Innarluutillit illersuisuata suliassaminik suliarinninnissamut periarfissaanut atatillugu aalajangersagaq isigineqassaaq, tak. § 4.

Imm. 1-imut.

Ulloq unnuarlu angerlarsimaffinni pisortat il.il. Inuit Innarluutillit illersuisuata pulaarnissaanut akerliliisinnaannginnerat aalajangersakkap nassataraa, matumani pulaarnerup Inuit Innarluutillinnut illersuisup saaffiginninnissummik tigusaqarneranik attuumassuteqarnera imaluunniit Inuit Innarluutillit illersuisuata suliffeqarfimmik paasiniaaneranut ilaanera apeqqutaatinnagu.

Inuit Innarluutillit illersuisuata nammineerluni aalajangissavaa pulaarneq siumut ilisimatitsissutaariissanersoq imaluunniit ilisimatitsissutaareersimassannginnersoq. Ilimagineqartariaqarpoq Inuit Innarluutillit illersuisuata nalilersimassagaa pulaarnissap siumut nalunaarutigineqaqqaanginnissaa tulluarnerussasoq, Inuit Innarluutillit illersuisuata siumut nalunaqqaarani pulaarnissani qinersimappagu.

Aalajangersagaq pisortat suliffeqarfiutaannut tamanut atuuppoq, inuit innarluutillit najugaannut imaluunniit uninngaarfiinut, sungiusarfiinut, suliffiinut assigisaannullu.

Aalajangersagaq Inuit Innarluutillit illersuisuata suliffeqarfinnut namminersortunut, kattuffinnut il.il. isersinnaatitaaneranik pisinnaatitsinngilaq. Taamaalilluni pingaartinneqarpoq, inunnut innarluutillinnut suliffeqarfiit pisortanit pilersinneqarsimallutik ingerlanneqartuunissaat. Malugineqarpoq, Inuit Innarluutillit illersuisuat suliffeqarfimmik namminersortumik, kattuffimmik il.il. imaluunniit inummik innarluutillimmik imaluunniit tassunga akisussaasumik isumaqatigiissummik tunngaveqarluni piginnaassuseqarsinnaammat suliffeqarfinnut namminersortunut, kattuffinnut il.il. isernissaminut.

Aalajangersagaq namminerisamik angerlarsimaffimmut atuutinngilaq. Tassa angerlarsimaffimmi ulluunerani paaqqinnittartunut, angajoqqaarsianut aamma namminerisamik angerlarsimaffimmut assersuutigalugu innarluutilimmik meerartaqartumut, innarluuteqarnermut atatillugu ikiorsiissutinik pisartagalimmut aalajangersagaq atuutinngilaq.

Sumiiffinni pisortat suliffeqarfianni pissutsit qanoq innersut Inuit Innarluutillit illersuisuata pulaartarnermigut paasisaqarfigisinnaavai. Aamma pulaartarnerit Innarluutillit avatangiisini nalunngisaminniinnerini oqaloqatiginissaat ajornannginnerulersissavaat. Taamaaliornikkut Inuit Innarluutillit illersuisuata sulinermini inuit innarluutillit isumaannik eqqarsaataannillu ilanngussinissaanut iluaqutsiissaaq.

Inuit Innarluutillit illersuisuata pulaartarnerisa nassataannik, inuit innarluutillit erseqqarinnerusumik ajornannginnerusumillu sinnerlugit sullissinnaalissavai, taamaalillunilu suliffeqarfiup atuuttuunneranut nukittorsaataalluni.

Inuit Innarluutillit illersuisuata aalajangersagaq manna naapertorlugu pisortat suliffeqarfiinut il.il. misissuisussaataangilaq nakkutilliisussaataananilu. Kommunit aqunneqarnerini inatsimmi aamma inunnik isumaginnittoqarfik aamma aaqqissuussaaneq pillugu inatsimmi nakkutilliinissamut aamma misissuinissamut ingerlatsinerit atuuttut allannguuteqaratik atorneqarput. Inuit Innarluutillit illersuisuata ukkatassai pingarnerit tassaapput inuit pisinnaatitaaffiit tunngasut, FN-illu inuit innarluutillit pisinnaatitaaffii pillugit isumaqatigiissutaa. Inuit innarluutillit nuna tamakkerlugu sullinneqarnerat Namminersorlutik Oqartussat ataanni innarluutilinnut sullissivimmit isumagineqarpoq.

Imm. 2-mut.

Pisortani oqartussat inuit innarluutillit atugaannik suliaqartut kiisalu pisortat suliffeqarfii, inuit innarluutillit najugaannut imaluunniit uninngaarfiinut, sungiusarfiinut, suliffiinut imaluunniit tamakkununga assigusunut Inuit Innarluutillit illersuisuanut pisussaavoq paasisutissiissalluni. Paasisutissiisussaanerup ilagaa sulianik aalajangiinernut nalinginnaasumillu paasisutissiinernut sulianut nutaanut aamma aalajangiiffiqarsimasunut, sulianut ingerlaartunut, aningaasaliissutinut, akuerisatut aalajangikkanut, sulisaatsinut il.il. paasisutissanik pissarsisinnaasariaqarneq.

Pisortani oqartussat aamma pisortat suliffeqarfii pisussaapput Inuit Innarluutillit illersuisuat paasisutissanik nalunaarfigissallugu, Inuit Inaarluutillit illersuisuanit piumasariqartunik. Inuit Innarluutillit illersuisuat nammineeriluni pillaasinnaangilaq, paasisutissiinermut qinnuteqaat malinneqassanngikkaluarpat.

Aalajangersagaq imm.1-imut atatillugu takuneqassaaq. Inuit Innarluutillit illersuisuat nammineerluni imaluunniit saaffiqarneermi kingorna inarluutilinnut suliaqarfiimmi inatsisiliornermi, aalajangiussanik imaluunniit suleriaatsinik naleqqutinngitsoqarsinnaasoq

paasitsinneqaruni, Inuit Innarluutillit illersuisuat pisortani oqartussanut aamma suliffeqarfinnut qinnuteqarsinnaavoq suliassa qarfinni paasissutissanik § 4, imm. 2, nr. 1-6 iluani taaneqartunik piумalluni.

Aalajangiussap siunertaraa, Inuit Innarluutillit illersuisuat piumasaqarsinnaasoq, pisortat oqartussaasut imaluunniit pisortat suliffeqarfiutaat suliat aalajangersimasut pillugit paasissutissanik tunniussinissaannik kisianni aamma paasissutissiinernik nalinginnaanerusunik imaqartunik pisortat suliassa qarfimmi suliassanik aalajangersimasunik suliarinnittarneranut aamma eqqortumik paasinnittarnerup tunuliaqutaannik imaqartunik.

Malugineqarpoq, Inuit Innarluutillit illersuisuat inummik innarluutilimmik imaluunniit tassunga akisussaasumik isumaqatigiissummik tunngaveqarluni piginnaassuseqarsinnaammat suliamut aalajangersimasumut paasissutissanik aamma allagartanik uppersaatinik imaluunniit inummut paasissutissanik allanik imaluunniit pisortani oqartussanit, pisortat suliffeqarfiinit aamma suliffeqarfinit, kattuffinit, peqatigiiffinit il.il. namminersortunit allagartanik uppersaatinik aamma suliffeqarfinnut namminersortunut, kattuffinnut il.il. pissarsinissaa.

Inuit Innarluutillit illersuisuat inuit innarluutillit pillugit inummut tunngasunik paasissutissanik tigusiuni, tamanna pisussaavoq suliamik isumaginninnermut atatillugu, Inuit Innarluutillit illersuisuat pisussaavoq inatsisartunut inatsisissatut siunnersuut manna naapertorlugu. Inummut tunngasunik paasissutissat suliaraqarpeq pisinnaavoq, Inuit Innarluutillit illersuisuata suliassanik isumaginninnermi peqqussutaappat Inatsisartut inatsisissaattut siunnersuut manna naapertorlugu, naleqq. siunnersuutip § 4, imm. 1- 4.

Suliassat inatsisitigut aalajangikkat pitsaanerpaamik Inuit Innarluutillit illersuisuata isumagisinnaaniassammagit Inuit Innarluutillit illersuisuata nipangiussisimasussaasunit paasissutissanik pissarsisarnissaa pisariaqarpoq. Inuit Innarluutillit illersuisuata taamatut pisinnaatitaaffeqartinneqarnera annertunerusumik eqqarsarnartoqartinneqanngilaq.

Inuit Innarluutillilli illersuisuat paasissutissanik inatsimmut allamut akerliunngitsunik taamaallaat pissarsisinnaatitaavoq. Aalajangersakkat paasissutissanik ingerlatitseqqittarnissamut inummut immikkut illuinnartumik illersuisut uani pineqarput, assersuutigalugu eqqartuussisarnermik inatsimmi § 143 ilaatigut imaqartoq eqqartuussisulerisut, nakorsat aamma palasit immikkorluinnaq ittumik nipangiussisussaataanerannik.

Aalajangersakkami pineqarput, paasissutissat imaluunniit pappiaqqat, allattuiffiit, qarasaasiatigut paasissutissat pigineqareersut tunniunneqartarnerat, tassa allagartat uppersaataasut aamma paasissutissat suliamut ilanngunneqartut aamma pisortat sullissinerannut tunngavigineqartut tamarmiusut. Illup iluani uppersaatait aalajangersakkamut ilaatinneqanngillat.

Pappiaqqat takunnikkumanermut attuumanerat apeqqutaanngilaq. Pappiaqqanik takunnikkumanikkut Inuit Innarluutillit illersuisuat pissutsini (pisoqarnerani), aalajangerni,

ingerlatseriaatsini kiisalu inunnut innarluutilinnut politikkinut tunngasuni naliliinissamut oqaaseqarnissamullu periarfississavaa inuit innarluutillit atugarisaat pillugit.

Suliassat inummut aalajangersimasumut tunngassuteqartut, pissutsit inunnut innarluutilinnut tamanut tunngassuteqartut pillugit oqaaseqaateqarnissamut Inuit Innarluutillit illersuisuat tunngavissaqalersissinnaavaat. Taama pisoqartillugu kinaassutsimik isertuisumik suliami paasissutissat kisiisa Inuit Innarluutillit illersuisuata qinnutigisinnaavai, tassa paasissutissanik ingerlatitseqqinnissamut nammineersinnaajunnaarsinneqartumit aamma angajoqqaatut piginnaatitaasumit akuersissummik tunineqarsimanngikkuni. Inummut tunngatillugu paasissutissat kinaassutsimik isertuisut nipangiussisimasussaataaneermut ilaatinneqanngillat, takuuk pisortat ingerlatsineranni suliassat suliarineqartarnerat pillugu inatsimmi nipangiussisimasussaataaneq pillugu maleruaqqusat akerlianik.

Paasissutissat uppernarsaatillu il.il. Inuit Innarluutillit illersuisuata piumasarisai pisortatigut oqartussat il.il. pisussaapput tunniutissallugit. Paasissutissanik piumasaqarnerup naammassineqarsinnaannginnerani Inuit Innarluutillit illersuisuat nammineerluni kinguneqartitsisinnaanngilaq.

Imm. 3-mut.

Imm. 1-imut aamma 2-mut qulaani pineqartunut atatillugu aalajangersagaq isigineqassaaq. Inuit Innarluutillit illersuisuata nammineerluni imaluunniit allat saaffiginninnerisigut inatsimmi, Innarluutillit pillugit suliaqarfimmuut tunngatillugu aalajangiisoqarnerani imaluunniit suliaqartoqarnerani naapertuutinnigisoqarsinnaasoq paasiguniuk, pisortatigut oqartussat, aamma pisortat namminersortullu meeqqanik paaqqinnittarfii kiisalu peqatigiiffiit kattuffiillu il.il. inuit innarluutillit atugarisaannik sullissisut qinnuigisinnaavai, § 5, imm. 2, nr. 1-imiit 6-imut taaneqartut iluanni suliaqarfinni aalajangiinerit suliarineqartullu pillugit nassuiaasioqqullugit.

Aalajangersakkami pinngitsoorniarneqarpoq, suliaqarfimmi suliaq pineqartoq pillugu pisortani oqartussat suliarinninnerat imaluunniit isumaginninnerat pillugu tunngaveqarnerusumik imaluunniit tamanut samminerusumik pisortani oqartussat nassuiaasiornissaannik Inuit Innarluutillit illersuisuata piumasaqarsinnaanera ilutigalugu, eqqartuussivitsigut paasissutissanik uppernarsaatinillu piviusunik pisortani oqartussat pigisaannik Inuit Innarluutillit illersuisuata pissarsiniarsinnaanerata killilersorneqarnissaa.

Imm. 4-mut

Inuit Innarluutillit illersuisuata inunnut innarluutilinnut ulloq unnarlu angerlarsimaffinnut pisortanit pigineqartunut killeqanngitsumik isersinnaanerata allanut tunniunneqarsinnaanerata pinngitsoortinnissaa aalajangersakkami siunertarineqarpoq. Taamaattoq Inuit Innarluutillit illersuisuata § 11 naapertorlugu allattoqarfimmi sulisoq utaqqiisaasumik Inuit Innarluutillit illersuisuata suliassanik isumaginnittunngortissinnaavaa. Inuit Innarluutillit illersuisuata inatsisit tunngavigalugit eqqartuussisup aalajangiineranik pinngikkaluarluni pisortani suliffeqarfinnut isersinnaanera Inatsisit tunngaviusut § 72-iat pillugu paasissutissanik illersuineramik aamma

Europamiut inuit pisinnaatitaaffiisa illersorneqarnissaat pillugit isumaqatigiissutaanni immikkoortortaq 6-imik akuliunneruvoq. Piginnaatsitsissut taanna taamaallaat Inuit Innarluutillit illersuisuanit aamma taassuma allaffeqarfianit atorneqarsinnaassaaq. Tamanna tunuliaqutaralugu naleqquttuosorineqarpoq suliassiissutigineqarsinnaaneranut akuersaartumik malittarisassiortoqarnissaa.

Matumuuna malittarisassiortoqanngilaq, Inuit Innarluutillit illersuisuata suliiaanik suliassiissutiginnittoqarsinnaanersoq. Kisianni naatsorsuutigineqartariaqarpoq, Inuit Innarluutillit illersuisuata suliassai ataatsimut Inuit Innarluutillit illersuisuanit isumagineqassasut taassumalu allaffeqarfianit ikiorneqarluni.

§ 11-mut

Imm. 1-imut

Inuit Innarluutillit illersuisuata aalajangersinnaavaa allattoqarfimmi sulisup Inuit Innarluutillit illersuisuata suliassai ingerlakkallarsinnaagai. Taamatut suliaqarnissamut pissutsit tassaasinnaapput, Inuit Innarluutillit illersuisuata sivisuumik napparsimanini pissutigalugu, sulinnigiffeqarnini imaluunniit allamik pissuteqarluni suliassaminik ingerlatsisinnaanngikkallarnera. Innarluutillit pisinnaatitaaffii pillugit sullivimmi sulisussat killeqarnerata kingunerisaanik naleqquttutut isigineqarpoq Inuit Innarluutillit illersuisuata nammineq ivertitsigallarnerup annertussusissaa tamatumunngalu atugassarititaasut aalajangerpagit.

Imm.2-mut

Suleqataasooq, Inuit Innarluutillit illersuisuata suliassaanik tigusigallarnermini nuunneqarallarnermi kingunerisaanik § 10-mut tunngatillugu suliassanik suliaqarsinnaassaaq.

§ 12-imut

Aallaqqaasiullugu siunnersuummi siunertat pingaarnerit pillugit nalinginnaasumik nassuiaatini immikkoortoq 2-mi allattoqarfik pillugu nassuiaatit innersuussutigineqarput.

Imm. 1-imut.

Allattoqarfiup Inuit Innarluutillit illersuisuat pillugu allaffissorneq isumagissavaa, taannalu ikiorlugu, takuuk tulliuttuni imm. 2-mut nassuiaatit.

Allattoqarfik ilinniakkatigut assigiinngitsunik tunuliaqutalinnik inuttalersorneqartariaqarpoq. Inuit Innarluutilinnut illersuisup pisinnaatitaaffia annertoq pisariusorlu patsisigalugit, Inuit Innarluutilinnut illersuisooq ilaatigut inatsisitigut ikiorserneqarnissamik, aningaasatigut misissueqqissaarnernik ikiorneqarnissamik allattoqarfimmilu innarluutilinnut tunngasunik ilinniagalinnik ikiorneqarnissamik pisariaqartitsivoq.

Imm. 2-mut.

Allattoqarfiup assersuutigalugu Inuit Innarluutilinnut illersuisooq pillugu apeqqutinik

akissuteqartarnissaa, nalunaarusianik suliarinninnermi peqataasarnissaa, ukiumoortumik nalunaarusiortarnissaa, tusarniaanermut akissusiortarnissaa il.il., kiisalu assersuutigalugu Inuit Innarluutillit illersuisuata oqaaseqaataanik, tusarniaanernut akissutinik, tusagassiortunut nalunaarutinik il.il. suliarinninnermi suliaqartarnissaa aalajangersakkap nassataraa. Taamattaarlu allattoqarfiup inuit innarluutillit atugaat pillugit paasissutissanik katersilluni ineriartortitsineq siaruarterinerlu isumagissavai, assersuutigalugu ilaqutariissutsimut, isumaginninnermut, peqqissutsimut, atuarfimmu, ineqarnermullu tunngasut.

Imm. 3-mut

Naatsorsuutigisariaqassaaq allattoqarfimmi pisortap annerpaamik suliarissagai nalinginnaasumik allaffissornermi/ atorfeqartitaanermut suliasat tunngassuteqartut.

Imm. 4-mut.

Naleqquttuusorineqarpoq Innarluutillit pisinnaatitaaffii pillugit sulliviup pisortat sulliviattut, Kalaallit Nunaanni Namminersorlutik Oqartussani atorfilinnut atugassarititaasut malissagai. Tamatumunnga tunngaviuvoq tunngaviusumik kissaatigineqarmat Namminersortut suliffeqarfiini atugassarititaasut assigiissuunissaanik kissaateqarneq.

Imm. 5-imut.

Inuit Innarluutillit illersuisuata tunngaviusumik pilersaarusiornera aallaavigalugu kiisalu aningaasatigut missingersuutini periarfissat iluanni, ilagalugu avataaniit aningaasalersuineq, killimmik piffissalikkamik atugassaqtitaasumik imm. 2 naapertorlugu sulianut aalajangersimasunut suliarinnittussanik atorfinitsitsisoqarsinnaavoq. Killimmik piffissalikkamik atugassaqtitaasumik atorfinitsitsinermi, suleqatit taamaattut pisortani ingerlatsinermi malittarisassat atuupput, ilagalugu nipangiussisussaataitanermut malittarisassat.

Suliamik ilinniagallit avataaneersut tassaasinnaapput ilinniartitsisut, perorsaasut, ilinniartut. Siunertaanngilaq allattoqarfiup Ph.d.-mut ilinniartunik siunnersuisarnissaa.

Suliasat pineqarsinnaapput soorlu qulaajaanerit, misissuinerit aamma ilisimatusarneq il.il. Innersuussutigineqarput aningaasalersuineq pillugu § 15-mut oqaasertaliussat.

§ 13-imut

Imm. 1-mut

Pisortat ingerlatsiviini sulianik suliarinnittarneq pillugu Inatsisartut inatsisaata toqqaannartumik Inuit Innarluutillit illersuisuata Inuit Innarluutillillu illersuisuata sulisui, tassa allattoqarfimmi sulianik ingerlatsinerani atorneqarsinnaanngiffiani, Inatsisartut Inatsisaanni, tassunga ilanngullugit ingerlatsivinni ingerlatsinerup inatsisitigut periutsit tunngavigisai, inatsisitigut aalajangersarneqarsimangitsunut atuutsinneqassapput.

Pisortat ingerlatsineranni suliasat suliarineqartarneri pillugit inatsit 8, 13. Juni 1994-meersoq suliat suliarineqartarnerat pillugu inatsit, taamaallaat atorneqartarpoq suliani aalajangiivigineqartussaallutilluunniit aalajangiiffigierikkani ingerlatsivimmi inatsisinut

attuumassutilinnik aalajangiinerni. Inuit Innarluutillit illersuisuata oqaaseqaatai aalajangiinertaqanngillat. Taamaattumik sulianik suliarinnittarnermi inatsit Inuit Innarluutillit illersuisuata oqaaseqaataanut toqqaannartumik atornerqarneq ajorpoq, taamaallaalli atornerqartarluni sulianik suliarinnittarnermut inatsimmi kapitali 8 malillugu nipangersimasussaataaneq, tak. sulianik suliarinnittarnermi inatsimmi § 2, imm. 3 aammalu sulianik suliarinnittarnermi kap. 2-ani suliassat isumaqatigiissusiornernut imminullu inatsisitigut tunngasuni suliarineqarneranni peqataasinnaannginnermik aalajangersagaq, tak. sulianik suliarinnittarnermi inatsimmi § 2, imm. 2.

Pissutsini, Inuit Innarluutillit illersuisuata suliassamik suliaqarnermi ingerlatsivimmi inatsisinut attuumassutilinnik aalajangiiffiginngisaani, aalajangersakkap nassataraa, Inuit Innarluutillit illersuisuata naammassissagai peqataasinnaannginnermut, ilitersuisussaataitanermut, illuatungerisamik apersuisussaananermut aammalu tunngavilersuinissamut aammalu nipangersimasussaataitanermut periutsinik malinninnissaa tamatuma aamma malippaa § 14, taamaaliornissaq Inuit Innarluutillit illersuisuata immikkut ittumik atuuffianut aamma suliffianut attuumassuteqartutut isigineqarpat.

Maalaaruteqarsinnaananermut ilitersuummik tunniussaqaarnissamut pisussaataaaffik Inuit Innarluutillit illersuisuata oqaaseqaataanut tunngatillugu sunniutissartaqanngilaq, tassami oqaaseqaatai maalaarutigineqarsinnaanngimmata.

Ingerlatsivinni inatsisitigut aalajangersarneqanngitsunut tunngaviusumik tunngavigisaanut tunngatillugu ilanngullugu assersuutigalugu piviusorsiunngitsunik ilanngussineqarnissaanut inerteqqut assinganik tunngavissaavoq, taakkua Inuit Innarluutillit illersuisuata assinganik pisariaqartinneqarnerat naapertorlugu atortinniarai, taakkua Inuit Innarluutillit illersuisuata suliassanik suliaqarneranut attuumassuteqartutut isigineqarpata aammalu Inuit Innarluutillit illersuisuata immikkut suliaanut suliffeqarfianullu atussallugit naleqquttuuppata. Aamma taamatut atuupput immikkoortortani pitsaasumik ileqqoqarnissamut periutsit, immikkoortortanut inatsimmi oqaatigineqanngitsut, taakkununga ilaatigut ilanngullugit immikkoortortap inussiarnersuunissaanik, innimisuttuunissaanik aamma tatiginnilersitsisinaanissaanik kiisalu sunniteqarluartumik toqqissisimanartumillu suleriuseqarnissaanik piumasqaatit.

Pissutsini Inuit Innarluutillit illersuisuata ingerlatsivinni inatsisitigut tunngavissanik tunngavilinnik aalajangiisimannngiffiini, sulianik suliarinnittarnermut inatsimmi periutsinik sumiginnaasoqassagaluarpata, tassunga ilanngullugit ingerlatsivinni inatsisilerinikkut tunngaviusumik tunngavissat inatsisitigut aalajangigaanngitsut, assersuutigalugu Inuit Innarluutillit illersuisuata oqaaseqaataanut tunngasut, aalajangiinnginneq atorsinnaanngitsutut kinguneqartinneqarsinnaanngilaq.

Aamma aalajangersakkamik sanioqqutsinerup pisortani oqartussaassusilik, kattuffik il.il., Inuit Innarluutillit illersuisuata pisussaaffiitut inatsisartut inatsisaanik malinnittunut, assersuutigalugu

Inuit Innarluutillit illersuisuata paasissutissanik imaluunniit allagaatinik Inuit Innarluutillit illersuisuata piimasaanik tunniussisussaataaeranut, tunngatillugu pinngitsuutissinnaangilaa.

Taamaalilluni pisortani oqartussat imaluunniit maalaaruteqartut Inuit Innarluutillit illersuisuata tungaanut aalajangersagaq taanna malillugu ikorfartorneqarsinnaangillat.

Oqaatigineqassaaq, assersuutigalugu inunnut tunngasunik aalajangiinerit, Innarluutillit pisinnaatitaaffii pillugit sulliviup allaffeqarfiani pisortamit aalajangerneqartut, taakkua pissuseqassapput sulianik suliarinnittarnermi inatsit malillugu aalajangikkatut, taamaattumillu toqqaannartumik sulianik suliarinnittarnermut inatsisimmi aalajangersakkanut ilaalluni.

Aammattaaq oqaatigineqassaaq, Inuit innarluutillit pisinnaatitaaffii pillugit sulliviata, tassunga ilanngullugu Inuit Innarluutillit illersuisuat, sulinera toqqaannartumik pisortat ingerlatsivii pillugit Inatsisartut inatsisaannut ilaammata (pisortat ingerlatsinerannut inatsit), tak. Pisortat ingerlatsinerannut inatsimmi § 1.

Imm. 2-mut.

Aalajangersagaq § 9, imm. 3-mut atasutut isigineqassaaq. Taamaattumik aamma innersuussutigineqarput § 9, imm. 3-mut oqaasertaliussat.

Inuit Innarluutillit illersuisuat § 9, imm. 3-mut oqaasertaliussani pissutsit oqaatigineqartut saniatigut aamma assersuutigalugu saaffiginnissutit tunuartissinnaavai, Inuit Innarluutillit illersuisuat isumaqaruni pissutsit saaffiginnissutit imarisai assuarlernissamut allamilluunniit malitseqartitsinissamut tunngavissaqanngitsut. Aammattaaq Inuit Innarluutillit illersuisuata saaffiginnissutit tunuartissinnaavai, pissutsit saaffiginnissummi atuuttut, aaqqiivigineqareersimappata atorunnaarsimappataluunniit.

Saaffiginnissut pissutsinut, unnerluussisussaasutut oqartussaassusilinnut imaluunniit immikkut nakkutilliisutut suliaqarfimmuut suliaassanngortinneqarsinnaasunut, tunngassuteqarpat, Inuit Innarluutillit illersuisuata suliami pissutsinik misissuilluareernermit suliaq oqartussaasunut susassalinnut nassiussinnaavaa, sulianik suliarinnittarnermut inatsimmi periutsit naammassineqarsimappata. Inuit Innarluutillit illersuisuata sulianik suliarinnittarnermut inatsisimmi periutsinut ilaananut imm. 1-mi oqaasertaliussaq innersuussutigineqarpoq.

Aammattaaq Inuit Innarluutillit illersuisuat Inatsisartut Ombudsmandianut maalaaruteqarsinnaaneq pillugu ilitsersuisinnaavoq.

Saaffiginnissummi pissutsit, ingerlatsiviit arlaannut ingerlatseqqinneqarsinnaasut, pineqarpata Inuit Innarluutillit illersuisuannut saaffiginnittoq ingerlatsivimmuut pineqartumut saaffiginneqqullugu innersuunneqassaaq. Inuit Innarluutillit illersuisuata aamma nammineerluni suliaasaq suliarineqarfissarpiaanut nassiussinnaavaa.

Inuit Innarluutillit illersuisuata suliassat Inuit Innarluutillit illersuisuata suliassa qarfiinut tunngassuteqanngitsut tunuartittassavai, tak. § 4.

Inuit Innarluutillit illersuisuata Inuit Innarluutillit illersuisuanut saaffiginnissimasoq suliap tunuartinneqarneranut imaluunniit toqqorneranut suna tunngavigineqarnersoq pillugu ilisimatissavaa, aammalu sulianik taamaattunik suliarinninnissamut pisussaaffeqarsinnaasut pillugit nalinginnaasumik ilisimatitsissalluni.

Inuit Innarluutillit illersuisuat aammattaaq suliap ingerlanerani qaqugukkulluunniit qinersinnaava suliaq inissikkallassallugu. Inuit Innarluutillit illersuisuata nammineq aalajangissavaa, qaqugu suliap inissikkallagaq suliarineqaleqqissanersoq.

Imm. 3-mut.

Inuit Innarluutillit illersuisuata sulianik saaffiginnissutinik tunuartsinera toqqorsineraluunniit Naalackersuisunut imaluunniit allaffissornikkut oqartussanut allanut maalaarutigissallugu periarfissaqanngitsoq aalajangersarneqarpoq. Aamma tamanna atuuppoq Inuit Innarluutillit illersuisuata oqaaseqaataanut.

§ 14-imut

Aalajangersakkami Inuit Innarluutillit illersuisuata allattoqarfiullu nipangiussisussaataitanerat pineqarpoq.

Aalajangersakkami Inuit Innarluutillit illersuisuata allattoqarfiullu pisortat ingerlatsiviini sulinermi malittareqqusat atuuttut malillugit nipangiussisussaataitanerat. Sulianik suliarinnittarnermut inatsit kapitali 8 innersuussutigineqarpoq, Inuit Innarluutillit illersuisuannut, Innarluutillit pillugit Siunnersuisoqatigiinnut aamma allattoqarfimmuut atuuttoq, tak. sulianik suliarinnittarnermut inatsimmi § 2, imm. 3.

Aalajangersakkap sakkortusassavaa Inuit Innarluutillit illersuisuata allattoqarfiullu nipangersimasussaataitanerannut tunngaviusoq, taakkua pisortat ingerlatsiviini suliffeqarnerat pissutigalugu.

§ 15-imut

Imm. 1-imut.

Aalajangersakkami aalajangersarneqarpoq Innarluutillit pisinnaatitaaffii pillugit sullivik nammineq immikkut nunatta karsianit aningaasaliiffigineqartartoq.

Imm. 2-mut.

Aalajangersakkap qulakkeereqataaffigissavaa, Inuit innarluutillit pisinnaatitaaffiinik sullissiviup, aningaasanut inatsimmit aningaasaliiffigineqarnerup saniatigut, allanit aningaasalersorneqarsinnaanissaata periarfissinneqarnera aqutugalugu, naalackersuineranut attuumassuteqannginnerata malunnartinneqarlunilu tunngavilerneqarnissaa. Taamaalilluni Inuit innarluutillit pisinnaatitaaffiinik sullissiviup ingerlassani, tamatumunnga ilanngullugit

ilisimatusarluni ingerlatsinerit, paasititsiniaanerit il.il., aningaasalersorsinnaavai kattuffinnit namminersortunit, aningaasaateqarfinnit pisortatut oqartussaasunit il.il. avataaniit namminerisamik aningaasaliisoqarneratigut. Avataanit aningaasaliissutit assersuutigalugu siunnersuummi § 4, imm. 3, nr. 2 naapertorlugu misissuinerit aningaasalersuutit atorneqarsinnaapput.

Imm. 3-mut.

Aalajangersakkap aalajangerpaa, Inuit innarluutillit pisinnaatitaaffii pillugit sullissivik Inuit innarluutillit pisinnaatitaaffii pillugit sullissiviup suliassaasa inatsisitigut aalajangikkat iluanni, suliamik isertitaqarfiusumik ingerlatsinnaasoq. Assersuutigalugu Inuit innarluutillit pisinnaatitaaffiik sullissiviup naqitat saqqummersitani tuninarsinnaavai.

§ 16-imut

Imm. 1-mut.

Aalajangersagaq ilanngunneqarpoq, Naalakkersuisut, ukiumut aningaasaliiffiusumut tullermut Inuit Innarluutillit illersuisuata missingersuutitut tapiissutinullu siunnersuutai tunuliaqutaralugit, missingersuutit aningaasartaasa qanoq annertutiginnissaannik Aningaasanut Inatsimmut saqqummiunneqartussat pillugit aalajangiisinnaaqqullugit.

Aalajangersakkami aalajangerneqarpoq, Inuit Innarluutillit illersuisuat tassaasoq aningaasatigut missingersuutinik tunniussaartussa. Tamanna tunngavilerneqarpoq Inuit Innarluutilinnik illersuisoq taannaammat innarluutillit pisinnaatitaaffii pillugit sullivimmi aningaasatigut akisussaasoq qullerpaq, tak. § 18-mut oqaasertaliussat. Aalajangersakkalli Naalakkersuisut aningaasanut inatsisissat siunnersuutikkut Innarluutillit illersuisuanut tapiissutissanik, Inuit Innarluutillit illersuisuata missingersuutissat siunnersuusiaanit allaanerusumik siunnersuusiornissamik mattutinngilai.

Imm. 2-mut.

Inuit Innarluutillit illersuisuata missingersuutinik aamma nunatta karsiata ukiumut tulliuuttumut tapiissutissaasa annertussusissaannut missingersuutit tunniunnissaannut Naalakkersuisut piffissamik killiliissapput.

§ 17-imut

Aalajangersakkami erseqqissarneqarpoq Innarluutillit illersuisoqarfiata naatsorsuutaasa ukioq naatsorsuuteqarfiusoq malissagaat. Innarluutillit illersuisoqarfiat aammattaaq Namminersorlutik Oqartussat naatsorsuutinik saqqummiussineranut aamma misissuineranut malittarisassat atuuttut malittarinnaissapput. Tamanna aamma ingerlatsiviup isertitaanut aamma aningaasartuutaannut atuuppoq. Ukiumut naatsorsuutitigut Naalakkersuisut aamma Inatsisartut takusinnaassavaat, Innarluutillit pisinnaatitaaffii pillugit sulliviup sulineranut aningaasatigut atugassiissutit qanoq atorneqarsimanersut.

Nunatta karsiata kukkunerisuisua kukkunerisuisut atorneqassaaq. Taamaalilluni nunatta karsiata kukkunerisuisuata Kalaallit Nunaanni Namminersorlutik Oqartussat suliffeqarfiutaasa malittarisassanik toqqammavigisaanik ilisimaarinninnera pingaartinneqarpoq. Aammattaaq

akissarsiaqartitsineq aningaasartuutillu allat Innarluutillit illersuisoqarfianut attuumassuteqartut namminersorlutik oqartussat allaffissornikkut sullissiviannit isumagineqassapput. Taamaalilluni namminerisamik naatsorsuuserivimmik akissarsialeriffimillu pilersitsisoqassanngilaq. Aningaasartuutit kukkunersiui nermut attuumassuteqartut innarluutillit illersuisoqarfianut ukiumoortumik aningaasaliissutigut matussuserneqartassapput.

§ 18-imut

Inuit Innarluutillit illersuisuata naatsorsuutininik ukiumoortunik saqqummiussineranut tunngatillugu suleriesissaq aalajangersakkap oqaatigaa.

Inuit Innarluutillit illersuisuat ukiumoortumik naatsorsuutininik kukkunersiuisut oqaaseqaataanik ilaqartinneqartunik saqqummiussisassasoq aalajangersarneqarpoq. Tamanna Inuit Innarluutillit illersuisuata innarluutillit illersuisoqarfianut aningaasaqarnikkut akisussaasuuneranik toqqammaveqarpoq.

Inuit Innarluutillit illersuisuata aningaasaqarnikkut akisussaasuunerata, Inuit Innarluutillit illersuisuata malittarisassat sukkulluunniit atuuttut kiisalu Namminersorlutik Oqartussat naatsorsuutaat pillugit Namminersorlutik Oqartussat missingersuutinut aningaasaliissuteqartarnermullu aaqqissuussineranut malittarisassiat malitsinneqarnerannut akisussaasuuneranik nassataqarpoq.

§ 19-imut

Imm. 1-mut.

Inatsisartut inatsisaat ulloq 1. juni 2017-imi atuutilissasoq siunnersuutigineqarpoq.